

Gmina Tyczyn

Nr 2 (632)
27.02 – 26.03.2022 r.

Cena 1,50 zł

GŁOS TYCZYNA

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Borek Stary

Hermanowa

Kielnarowa

Tyczyn

Tyczyn, lata 1929-1932, nauczyciel Franciszek Kotula w otoczeniu uczniów szkoły powszechnej w Tyczynie.
Zdjęcie z plakatu promującego spotkanie z okazji 654. rocznicy powstania Tyczyna

W numerze:

- Budżet Gminy Tyczyn na rok 2022
- Relacja z 30. Finału WOŚP
- Informacje ze szkół i instytucji
- Z historii piłki nożnej w Tyczynie
- Zaproszenia na Dzień Kobiet i promocję albumu

Z historii piłki nożnej w Tyczynie

Rok 1924, poświęcenie kajaków należących do Ligi Morskiej Kolonialnej

1932 r., tyczyńska drużyna piłkarska wraz z działaczami

Okres międzywojenny, drużyny piłkarskie z Tyczyna i ze Strzyżowa

1939 r., drużyna piłkarska z Tyczyna

Rok 1949, piłkarze Ludowego Zespołu Sportowego

Piłkarze i działacze LZS

Budżet Gminy Tyczyn na 2022 rok

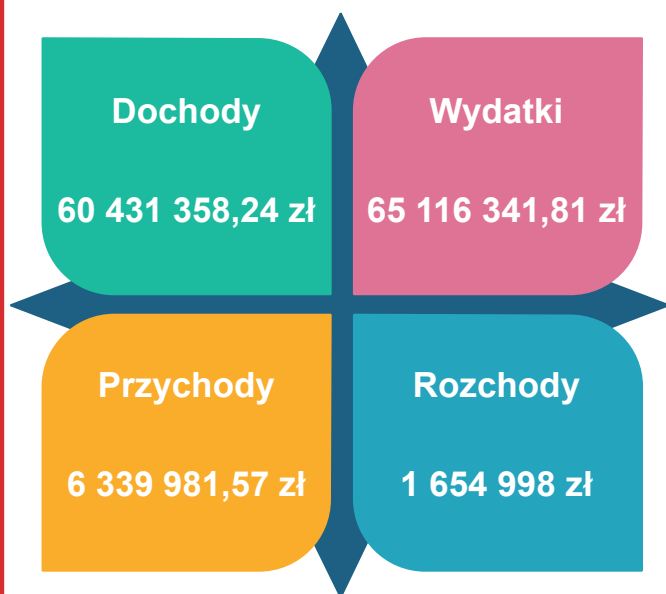
28 stycznia br. Rada Miejska w Tyczynie uchwaliła budżet na rok 2022, który po stronie **dochodów wynosi 60 431 358,24 zł**, w tym:

- **dochody własne:** 20 519 641,35 zł,
- **subwencje:** 15 920 771 zł,
- **dotacje celowe** z budżetu państwa na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz na zadania własne Gminy: 11 544 520 zł,
- **dotacje** z budżetu państwa na zadania inwestycyjne: 8 374 550 zł,
- **dotacje** z budżetu Unii Europejskiej: 3 712 983,49 zł,
- **pozostałe:** 358 892,40 zł.

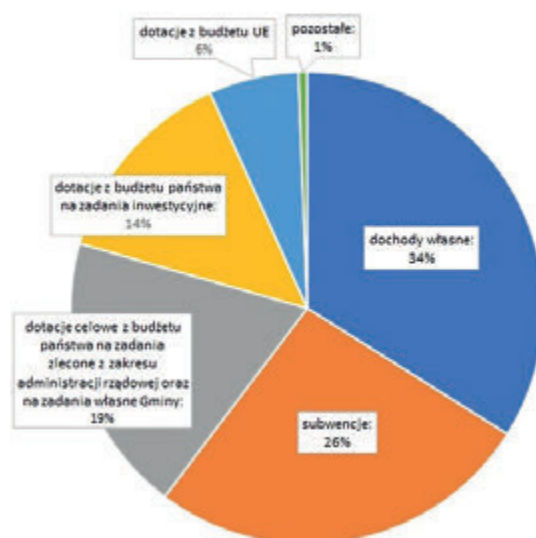
Wielkość planowanych dochodów ma bezpośredni wpływ na wielkość planowanych wydatków budżetowych. Wydatki budżetu Gminy na 2022 r. ustalono w kwocie 65 116 341,81 zł, planując je przeznaczyć na:

- wydatki majątkowe: 15 821 675,51 zł,
- wydatki bieżące: 49 294 666,30 zł.

W planie wydatków zabezpieczono środki na inwestycje, jak również na bieżące potrzeby funkcjonowania Gminy i jednostek jej podległych. Planowany deficyt budżetowy w kwocie 4 684 983,57 zł oraz spłata zaciągniętych zobowiązań w kwocie 1 654 988 zł zostaną pokryte z emisji obligacji oraz wolnych środków.

Struktura planowanych dochodów Gminy Tyczyn na rok 2022

CO GROMADZIMY

Dochody podatkowe:	4 350 000 zł
■ podatek rolny:	609 000 zł
■ podatek leśny:	44 000 zł
■ podatek od nieruchomości:	3 600 000 zł
■ podatek od środków transportowych:	97 000 zł

Dochody z majątku gminy:	355 000 zł
■ opłata za wieczyste użytkowanie:	10 000 zł
■ dzierżawa, czynsze z najmu:	145 000 zł
■ dochody ze sprzedaży mienia:	200 000 zł

Różne opłaty:	3 569 100 zł
■ opłaty za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu:	190 000 zł
■ wpływy z opłaty skarbowej:	110 000 zł
■ opłaty za gospodarowanie odpadami:	3 239 000 zł
■ opłaty za korzystanie z przystanków i zajęcie pasa drogowego:	20 000 zł
■ wpływy z opłat i kar za korzystanie ze środowiska i opłaty produktowej:	5 100 zł
■ koncesje:	5 000 zł

Wpływy z usług:	174 310 zł
■ zwrot kosztów wychowania przedszkolnego:	154 310 zł
■ usługi opiekuńcze z zakresu pomocy społecznej:	20 000 zł

Pozostałe dochody:	808 048,35 zł
■ wpływy ze sprzedaży gazety <i>Głos Tyczyna</i> , specyfikacji przetargowych, ogłoszeń:	6 000 zł
■ dochody związane z realizacją zadań zleconych:	30 100 zł
■ koszty upomnień:	10 200 zł
■ zwrot nienależnie pobranych świadczeń:	35 800 zł
■ zwrot VAT:	201 600 zł
■ zwrot za media:	35 000 zł
■ odsetki:	33 900 zł
■ wpływy z opłat za korzystanie z wyżywienia:	150 400 zł
■ wpłaty mieszkańców na projekt <i>Wymiana źródeł ciepła</i> :	255 048,35 zł
■ refundacja wynagrodzeń:	50 000 zł

CO OTRZYMUJEMY

Udziały z podatków: 10 238 183 zł

- udziały gminy z podatku PiT: 10 004 117 zł
- udziały gminy w podatku CiT: 234 066 zł

Dochody z podatków płaconych na terenie Gminy przekazanych przez Urząd Skarbowy: 1 025 000 zł

- karta podatkowa: 5 000 zł
- podatek od czynności cywilnoprawnych: 920 000 zł
- podatek od spadków i darowizn: 100 000 zł

Subwencje: 15 920 771 zł

- oświatowa: 12 147 242 zł
- ogólna: 3 773 529 zł

Dotacje: 11 544 520 zł

- na administrację: 89 680 zł
- na zadania z zakresu opieki społecznej: 10 978 944 zł
- dopłaty do przedszkoli: 475 896 zł

Dotacje celowe z segmentu państwa: Dotacje z Rządowego Funduszu Polski Ład w ramach programu Inwestycji strategicznych, kwota: 8 374 550 zł.
1. Budowa segmentu dydaktyczno-żywnieniowego przy Szkole Podstawowej w Tyczynie - etap II, kwota: 3 372 800 zł.

2. Przebudowa dróg gminnych zniszczonych podczas powodzi w 2020 r., kwota: 5 001 750 zł.

Dotacje celowe w ramach programów z udziałem środków europejskich: 3 712 983,49 zł

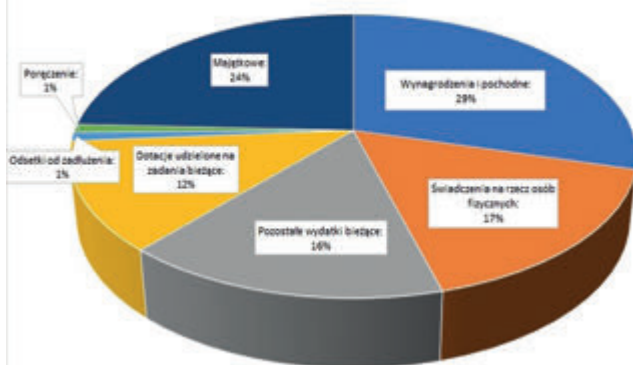
1. Projekt *Wymiana źródeł ciepła na terenie ROF* w ramach RPO WP, kwota: 755 451,65 zł z EFRR.
2. Zintegrowany i uspołeczniony model planowania przestrzennego poprzez opracowanie Strategii Przestrzennej ROF w ramach POWER (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój), kwota: 114 205,21 zł.
3. Odbudowa mostu na potoku *Chmielnik* w Kielnarowej, środki z Funduszu Solidarności Unii Europejskiej, kwota: 1 020 000 zł.
4. Projekt *Rewitalizacja zespołu parkowego w Tyczynie* w ramach RPOWP, kwota: 1 617 039,13 zł.
5. *Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Wsparcie dla rodzin z terenu Gminy Tyczyn* w ramach RPO WP na lata 2014-2020 ze środków EFS, kwota: 206 287,50 zł.

Pozostałe dotacje: 358 892,40 zł

1. Pomoc finansowa Powiatu Rzeszowskiego na finansowanie wspólnego przedsięwzięcia *Budowa obwodnicy Miasta Tyczyna*, kwota: 344 867,40 zł.
2. Porozumienie z WFOŚiGW – punkt konsultacyjno-informacyjny programu *Czyste powietrze*, kwota: 14 025 zł.

Wydatki budżetu Gminy w podziale na grupy

Wydatki budżetu Gminy w podziale na grupy

Wynagrodzenia i pochodne:	19 130 886,89 zł
Świadczenia na rzecz osób fizycznych:	10 667 057 zł
Pozostałe wydatki bieżące:	10 202 202,63 zł
Dotacje udzielone na zadania bieżące:	8 043 414 zł
Odsetki od zadłużenia:	660 000 zł
Poręczenie:	591 105,78 zł
Majątkowe:	15 821 675,51 zł

Wydatki budżetu Gminy według ważniejszych działów:

1. Pomoc społeczna, rodzina: 13 260 924,48 zł
2. Oświata i wychowanie (szkoły, przedszkola, świetlice): 23 652 103,21 zł
3. Transport i łączność: 9 954 192,18 zł
4. Kultura i sport: 2 473 403,99 zł
5. Administracja publiczna, GZOS: 5 776 557,66 zł
6. Ochrona środowiska i gospodarka komunalna, rolnictwo: 7 174 980 zł

7. Obsługa długu, rezerwa ogólna i celowa, poręczenie: 1 611 105,78 zł
8. Gospodarka mieszkaniowa: 321 960 zł
9. Ochrona zdrowia: 257 374,51 zł
10. Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa: 487 740 zł
11. Działalność usługowa: 146 000 zł

ciąg dalszy na str. 6

INWESTYCJE

DROGI

Przebudowa dróg gminnych

Przebudowa 16 dróg gminnych na terenie Gminy Tyczyn zniszczonych w czasie powodzi - dofinansowanie z programu Polski Ład na kwotę: 5 001 750 zł. Zakres prac obejmuje: wykonanie dokumentacji projektowej, profilowanie koryta drogi, wykonanie podbudowy z kruszki łamanych, skropienie nawierzchni, położenie masy bitumicznej, utwardzenie poboczy, odwodnienie, kwota: 5 360 000 zł (w tym projekty dróg, kwota: 95 000 zł):

1. Przebudowa drogi gminnej ul. Pułanek w Tyczynie, odcinek o dł. 160 mb, kwota: 143 000 zł.
2. Montaż barier ochronnych przy drodze gminnej Hermanowa Gradkowiec, kwota: 30 000 zł.
3. Budowa przejścia dla pieszych przy ul. Parkowej w Tyczynie, kwota: 30 000 zł.
4. Budowa chodnika w Kielnarowej przy drodze wojewódzkiej 878 Rzeszów - Dylągówka, kwota: 150 000 zł (zgłoszenie do Rządowego Funduszu Polski Ład).
5. Odbudowa mostu na potoku Chmielnik w ciągu drogi gminnej 1089.27 R w Kielnarowej w km 0+202, kwota: 1 365 000 zł.
6. Projekty dróg i chodników, kwota: 121 403,99 zł, w tym projekt chodnika Hermanowa Skrzyżowanie Skotnik.
7. Budowa obwodnicy miasta Tyczyzna. Kontynuacja projektu technicznego budowy obwodnicy, kwota: 574 779 zł.
8. Miejsca parkingowe w Tyczynie ul. Kilińskiego (koncepcja), kwota: 15 000 zł.

OSWIETLENIE DROGOWE - BUDOWA OSWIETLENIA DROGOWEGO

Budowa oświetlenia: 270 000 zł

- budowa i przebudowa oświetlenia w gminie Tyczyn (zgłoszenie do Rządowego Funduszu Polski Ład): 150 000 zł
- projekty oświetlenia w gminie Tyczyn: 100 000 zł
- budowa oświetlenia Hermanowa Kamieniec: 20 000 zł

KANALIZACJA

1. Budowa odcinka sieci kanalizacyjnej w Hermanowej (kanalizacja Hermanowa Pańskie Pola Babi Dół), kwota: 15 000 zł. Opracowanie projektu innej trasy przebiegu sieci kanalizacyjnej ze względu na sprzeciw właściciela działek realizacji dotychczasowego projektu.

2. Kanalizacja sanitarna Kielnarowa Wólka, kwota: 18 000 zł. Zakres prac obejmuje opracowanie dokumentacji projektowej sieci PVC ø 200 mm, o długości ok. 980 mb.

3. Kanalizacja sanitarna Kielnarowa Borek Stary, kwota: 50 000 zł. Zakres prac obejmuje rozbudowę sieci PVC ø 200 mm, o długości ok. 170 mb.

4. Koncepcja oczyszczalni ścieków dla Gminy Tyczyn, kwota: 40 000 zł. W zakresie studium uwarunkowań techniczno-ekonomicznych budowy oczyszczalni ścieków bytowo-gospodarczych dla miasta i gminy Tyczyn przy założeniu rezygnacji z przesyłu ścieków do oczyszczalni w Rzeszowie.

5. Kanalizacja Tyczyn Potoki 2, kwota: 30 000 zł. Wykonanie inwestycji zostanie zgłoszone do Rządowego Funduszu Polski Ład w dodatkowych wnioskach dla gmin popegeerowskich; przewidziana kwota: 600 000 zł (udział własny 2% plus inspektor nadzoru).

6. Budowa wodociągów na terenie Gminy Tyczyn, kwota: 1 500 000 zł. Planowana jest budowa wodociągów: Hermanowa Gradkowiec, Hermanowa cmentarz, Borek Stary Pustki, Kielnarowa Obszary – Debrza (dokończenie) oraz budowa 2 studni i połączenie wodociągiem z SUW Tyczyn.

ŹRÓDŁA CIEPŁA

Program *Wymiana źródeł ciepła na terenie ROF*: 1 010 500 zł. Wymiana pieców w 2022 r.: 1 010 500 zł (dofinansowanie w ramach RP OWP: 755 451,65 zł, wpłaty mieszkańców: 255 048,35 zł).

OCHOTNICZE STRAŻE POŻARNE

1. Dofinansowanie zakupu samochodu dla policji: 25 000 zł
2. Zakup wozu lekkiego dla OSP Kielnarowa: 250 000 zł
3. Projekt rozbudowy remizy OSP Borek Stary: 25 000 zł

OŚWIATA

1. Budowa segmentu dydaktyczno-żywnieniowego przy SP w Tyczynie (ul. Grunwaldzka) etap II, kwota: 3 968 000 zł. W 2022 r. planowane jest wykonanie części prac z zakresu II etapu, który obejmuje: roboty wykończeniowe, zagospodarowanie terenu, pierwsze wyposażenie. Planowane prace do wykonania: instalacje wewnętrzne podtynkowe, tynki wewnętrzne, okna i drzwi zewnętrzne, izolacje i podkłady podposadzkowe przeciwwilgociowe, cieplne i wylewki, okładziny ścian, ocieplenie stropu nad parterem wraz z wylewką, ocieplenie ścian i elewacja, część robót związanych z zagospodarowaniem terenu.

2. Projekt *Laboratoria Przyszłości* – kontynuacja z roku 2021: 161 603,21 zł.

KULTURA

Przebudowa Sądu Grodzkiego (projekt) w celu zgłoszenia zadania w przyszłości do Rządowego Funduszu Polski Ład: 40 000 zł.

SPORT

1. Budowa budynku zaplecza socjalno-sanitarnego przy boisku sportowym w Hermanowej - III etap – roboty wykończeniowe obejmujące wykonanie: ścian działowych na poddaszu, instalacje podtynkowe, tynki wewnętrzne, okna i drzwi zewnętrzne, podkłady podposadzkowe obejmujące: izolacje przeciwwilgociowe, cieplne, wylewki, montaż schodów zewnętrznych. Zgłoszenie zadania do Rządowego Funduszu Polski Ład, kwota: 200 000 zł.

2. Budowa altany i strefy rekreacyjnej w Kielnarowej na działce 956/1. Zakres prac obejmuje wykonanie niwelacji i utwardzenia terenu działki, budowę altany oraz dostawę i montaż obiektów małej architektury (ławki, kosze). Fundusz Sołecki Kielnarowa, kwota: 51 403,99 zł.

3. Plac zabaw w Hermanowej – Wijasy. Przeniesienie urządzeń w inne miejsce, kwota: 20 000 zł.

Oprac. **Dorota Michalak**

Koncert kolęd

Dwa lata temu obchodziliśmy jubileuszowy 15. Przegląd Kolędowy *Pójdźmy wszyscy do stajenki*. Każdy z niecierpliwością wyczekiwał momentu, w którym scena wypełni się po brzegi chórami i scholami, aby wspólnie, na zakończenie wydarzenia, zaśpiewać kolędę *Pójdźmy wszyscy do stajenki*. Niestety, pandemia odebrała nam możliwość spotkania w tak dużym gronie wykonawców, jakim zwykle były koncertujące chóry. W poprzednim roku, aby nie zapomnieć o tyczyńskiej tradycji i radości płynącej ze śpiewania kolęd, został zorganizowany koncert online w wykonaniu zespołu Live Music pt. *Z nadzieją w przyszłość*.

W tym roku 16.01 w sali widowiskowej M-GOK Tyczyn odbył się koncert kolęd. Ze względu na obostrzenia po raz kolejny nie mogliśmy zorganizować tradycyjnego przeglądu kolędowego chórów.

Przed zgromadzoną publicznością wystąpiły: dzieci z grupy wokalne działającej przy MGOK *Tyczyńskie Gwiazdeczki*, której instruktorem jest **Karolina Nieckarz** (również występująca w koncercie), uczniowie Szkoły Muzycznej AVmusic Edukacja Muzyczna z Tyczyna, Zespół Śpiewaczy Tyczyniacy i Kapela Wójta Tycznera oraz: **Edyta Czekaj, Maja Czekaj, Marcel Kusy, Kira Twardy** w duecie z mamą **Katarzyną, Edmund Życzyński, Szarlota Staroń i Teodor Staroń**. Organizatorami koncertu byli: M-GOK w Tyczynie, Burmistrz Tyczyna, Parafia Tyczyn, AVmusic Edukacja Muzyczna, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Rzeszowskiej.

Wyjątkowe podziękowania kierujemy w stronę pona na Sejm RP **Kazimierza Gołojucha** za wsparcie naszej inicjatywy. Dziękujemy również wszystkim wykonawcom, którzy swoim występem uświetnili ten wyjątkowy wieczór.

Tekst:
Dorota Błońska

Koncert kolęd był prezentacją utalentowanych mieszkańców Gminy Tyczyn od juniora po seniora

Zaproszenie na spotkanie dla młodzieży w Hermanowej

Masz pomysł na kreatywne działanie? Chcesz rozwijać się w grupie przyjaciół i stworzyć wspólnie projekt będący odzwierciedleniem Waszych zainteresowań i pasji? W Domu Ludowym w Hermanowej chcemy stworzyć przestrzeń do takich przedsięwzięć.

Startuje program *Równać Szanse*! Kierowany jest on do młodych ludzi w **wieku 13-19 lat** z miejscowości, w których mieszka nie więcej niż 20 tys. osób. Młodzież dzięki uzyskanemu dofinansowaniu, pracy w grupie i za sprawą swoich kreatywnych pomysłów ma szansę wziąć udział w ciekawych projektach.

Równać Szanse wspiera interesujące pomysły społeczne służące wyrównywaniu szans ludzi mieszkających w małych miejscowościach, dając im możliwość lepszego startu w dorosłe życie poprzez podnoszenie ich wiedzy, umiejętności społecznych i rozwoju pasji i zainteresowań.

1 marca br. o godz. 16.00 w Domu Ludowym w Hermanowej odbędzie się spotkanie dla młodzieży zainteresowanej stworzeniem wspólnego projektu.

Tekst: **Dominika Surmacz**

Bal Karnawałowy w MGOK Tyczyn

Karnawał to czas zabawy, świętowania i radości. Nie tylko dorośli, ale także najmłodsi mają swoje bale. Jeden z nich miał miejsce w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury im. Katarzyny Sobczyk w Tyczynie, gdzie 22.01 br. zagościły księżniczki, syrenki, superbohaterowie, aniołki oraz wiele innych, kolorowych postaci, których nie sposób wymienić.

Zabawa została zorganizowana dla dzieci uczęszczających na zajęcia stałe. Humory dopisywały, energii do tańców nie brakowało. Dzieci były bardzo chętne do udziału w przeróżnych grach oraz zabawach, prowadzonych przez znakomitego animatora **Michała Sambońskiego**.

Tekst: **Jolanta Krzanowska**

Atmosfera na balu była magiczna, a pociechy wracały do domów uśmiechnięte i zadowolone

Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu w Tyczynie

Niemiecki nazistowski obóz koncentracyjny Aushwitz-Birkenau stał się dla całego świata międzynarodowym symbolem zagłady. W rocznicę jego wyzwolenia 27.01 obchodzimy Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu. Jest to święto ustanowione w 2005 r. przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w celu zachowania pamięci o Żydach zamordowanych w czasie II wojny światowej. W Auschwitz więziono i mordowano obywateli niemal wszystkich krajów Europy okupowanych przez Niemcy, w zdecydowanej większości Żydów. W największej z hitlerowskich fabryk śmierci zginęło ponad 1,1 mln ludzi. Mimo że ofiary tego strasznego mordu nie mają nawet swoich własnych mogił, pamięć o nich trwa i przekazywana jest przez ludzi, różnego rodzaju instytucje oraz miejsca upamiętnienia. Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holokaustu obchodzi cały świat i również Tyczyn, jak co roku, uczcił pamięć pomordowanych.

Delegacje MGOK i Towarzystwa Miłośników Ziemi Tyczyńskiej na czele z **Zofią Domino** postanowiła symbolicznie upamiętnić ofiary Holokaustu. Z tej okazji na żydowskim cmentarzu w Tyczynie zapłonęły znicze.

Kolejnym punktem obchodów był zorganizowany przez MGOK - filia Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej *Spichlerz* - wernisaż wystawy *Sprawiedliwi Powstańcy 44*. Mobilna wystawa przyjechała do nas z Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej im. Rodziny Ulmów w Markowej. Poświęcono ją uczestnikom Powstania Warszawskiego, którzy po wojnie zostali uhonorowani tytułem **Sprawiedliwych wśród Narodów Świata**. Jest to najwyższe izraelskie odznaczenie nadawane nie-Żydom, przez Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów Holokaustu *Jad Waszem*.

Bohaterów wystawy różni wiele – wiek, płeć, pochodzenie społeczne, poglądy polityczne. Jednak najważniejsze jest to, co ich połączyło - pomoc Żydom, pomimo tego że mogli zapłacić za nią życiem swoim i swojej rodziny.

Podczas wernisażu odczytano fragmenty książki pt. *23 Psalm - Pamiętnik z Holokaustu* **George'a Lucjusa Saltona**, który w dzieciństwie mieszkał w jednej z tyczyńskich kamienic. Jego wspomnienia przybliżyły **Beata Mianowska** oraz **Zofia Domino**, która również podzieliła się swoją wiedzą na temat czasów przedwojennych, kiedy to Polacy i Żydzi wspólnie żyli w Tyczynie.

Wystawę *Sprawiedliwi Powstańcy 44* można oglądać do 27.02 br., od poniedziałku do piątku w godzinach od 12.00 do 15.30 w CDKIIT w Tyczynie, ul. Grunwaldzka 29.

Tekst: **Jolanta Krzanowska**

Miłą niespodzianką podczas spotkania była obecność i zainteresowanie **Katarzyny Gajdy-Bator** (pierwsza z prawej) z rzeszowskiego IPN, która od kilku lat jest związana z naszym miastem

Delegacje MGOK i TMZT zapaliły znicze przy bramie tyczyńskiego cmentarza żydowskiego. Od lewej: Zofia Domino, Maria Solarz, Zofia K. Domino, Beata Mianowska

ZBIÓRKA ARCHIWALNYCH ZDJĘĆ ŚLUBNYCH

Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej *Spichlerz* w Tyczynie planuje zorganizować sentymentalną wystawę upamiętniającą ważne, zmieniające drogę życia wydarzenie, jakim jest ślub.

Dlatego mieszkańców Gminy Tyczyn zapraszamy do współtworzenia wystawy i użyczenia **RODZINNYCH ZDJĘĆ ARCHIWALNYCH** przedstawiających głównych bohaterów wydarzenia, czyli **MŁODĄ PARĘ**. Mogą to być fotografie ślubne swoje, dziadków, pradiadków, innych krewnych. **Im starsze zdjęcie, tym lepiej.**

Zdjęcia zostaną zeskanowane i oddane właścicielom. Prosimy, aby dołączyć do nich karteczkę z krótkim opisem, w którym powinny znaleźć się informacje dotyczące zdjęcia, takie jak: miejscowość, rok (orientacyjnie) oraz kogo przedstawia zdjęcie, a także okoliczności poznania (jeżeli ktoś posiada taką wiedzę).

Fotografie prosimy dostarczyć do **Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Tyczynie im. K. Sobczyk, ul. Mickiewicza 1**, zapakowane w koperty lub teczki, z podanym imieniem i nazwiskiem oraz numerem telefonu.

Zbiórka zdjęć trwa **do 15 marca 2022 r.**
Szczegółowe informacje można uzyskać pod nr. tel. (17) **229-32-39**.

Fot.: Rzeszowskie Archiwum Społeczne

KGW z Hermanowej na finale WOŚP w Tyczynie

Przejrzyj na oczy to hasło tegorocznego Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, podczas którego zbierano pieniądze dla zapewnienia najwyższych standardów diagnostyki i leczenia wzroku u dzieci.

Wśród przygotowanych przez organizatorów stref w hali sportowej w Tyczynie była także strefa gastronomiczna, utworzona przez panie z Koła Gospodyń Wiejskich w Hermanowej.

Pierogi, zupa gulaszowa, słodkie ciasto czy oponki przywoziły zapachem przybyłych gości, którzy zasilając konto WOŚP, mogli skosztować wybranych potraw. Ciepłym posiłkiem ze stołu posilili się także wolontariusze przybywający po całodzienną zbiórkę do hali, gdzie zlokalizowano sztab tyczyńskiego WOŚP-u.

Stanowisko gastronomiczne podczas Finału WOŚP okazało się trafnym pomysłem. Dzięki temu KGW z Hermanowej mogło zapromować domowe potrawy, a wszyscy chętni je skosztować, wspomagając przy tym cel zbiórki.

Tekst: **Sławomir Wojtowicz**, fot. **MGOK**

30. Finał WOŚP

Na niedawnym Finale, który odbył się 30.01 br., było wiele emocji. Działo się tak wiele, że aż trudno to opisać w jednym artykule. Po prostu trzeba było być i przeżyć to wspólnie z nami. Tytu przedmiotów na licytację jeszcze nie otrzymaliśmy, a zebrane kwoty... aż trudno w to uwierzyć. Podczas wydarzeń w dniu Finału z licytacji, stoisk, loteriady i innych wpłat uzbieraliśmy ponad 13 tys. zł! To przyczyniło się do kolejnego, piątego już z rzędu, rekordu naszego Sztabu, ponieważ łącznie w ramach 30. Finału uzbieraliśmy **84 526,45 zł!**

Zrelacjonujmy jednak Finał od samego początku. Sama zbiórka rozpoczęła się już w grudniu dzięki Sztabowym Puszkom Stacjonarnym. Są to takie same puszki, które mają wolontariusze, jednak one mogą funkcjonować już od grudnia w placówkach różnych firm i organizacji. W tym roku dzięki uprzejmości właścicieli puszek umieszczono m.in. w: restauracji Georgia, sklepie SZiK, salonie fryzjerskim Afrodyta, Przybyś Team Straszyle, pizzerii London, studiu tatuażu Breakin'Ink, szkole językowej Speaker, sklepie wielobranżowym Karolina Michałek, pizzerii LIKS oraz Stowarzyszeniu Młodzieżowe Centrum Współpracy. Wszystkim dziękujemy za wsparcie i wspólną zbiórkę.

Działania i wydarzenia w ramach Finału rozpoczęły się już 29.01. Całość WOŚP-owych eventów rozpoczął **VIII Orkiestrowy Turniej w Siatkówkę**. Zagrało w nim 12 drużyn, spośród nich na najwyższym podium stanęła drużyna **Darek Będzie Ojcem**, odbierając pamiątkowy puchar i medale. Obok sali sportowej, w której odbywały się rozgrywki, została zorganizowana druga edycja **Biegu Policz się z Cukrzycą**. W tyczyńskim parku przebiegło w ramach tej akcji 48 osób. Trzecim wydarzeniem organizowanym przez Sztab #4114 był **Rajd Policz się z Cukrzycą**. Jest to wydarzenie, którego celem - podobnie jak w biegu - jest promocja zdrowego i aktywnego trybu życia oraz zwrócenie uwagi na problem cywilizacyjny, jakim jest cukrzyca. W tym wydarzeniu środki zbierają nie biegacze, a kolarze. W bieżącym roku zbiórkę wsparło 55 kolarzy, pokonując trasę rekreacyjną 27 km oraz trasę szosową 37 km.

Niedzielnego poranka spod siedziby Sztabu wyruszyła grupa pięknych samochodów, rozpoczynając **Objazdowy Finał WOŚP**. Były to głównie fiaty 126p, ale nie tylko. Wspólnie przejechaliśmy przez pięć gmin: Chmielnik, Hyżne, Błazowa, Lubenia oraz Tyczyn, przystając w tych miejscowościach na 1,5-godzinne przystanki. Tam czekały zastępy straży pożarnej z pokazami, koła gospodyń wiejskich, loteriada, sklepik, a przede wszystkim mogły się tam też zaprezentować nasze objazdowe samochody. Z ostatniego przystanku w Tyczynie przenieśliśmy się do hali sportowej, gdzie odbyła się impreza finałowa.

Hala została podzielona na trzy części: strefę dziecka, strefę show oraz strefę stoisk edukacyjnych i rozrywkowych. Na finale zaprezentowały się: zespoły Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury im. Katarzyny Sobczyk w Tyczynie, Dziewczęca Orkiestra Dęta Rzeszów, Duo The Essence, zespół Saven, Slalom Academy, Julia Kot z występem wokalnym, grupa *senSDance* Akademia Tańca Jazzowego, akrobatki **Wiktoria Dudek** i **Kamila Rak** oraz Acro Pole Rzeszów Katarzyna Sowa. Wszystkim serdecznie dziękujemy za występ i urozmaicenie naszego Finału.

ciąg dalszy na str. 10

654

ROZNIKA NADANIA PRAW MIEJSKICH TYCZYNOWI

W programie:

- "Nasza szkoła"
Prezentacja i promocja albumu fotograficznego
- "Nasza klasa"
Wernisaż wystawy szkolnej fotografii archiwalnej
- "Piosenki czar"
Recital. Marzena Bukala: wokal, Tomasz Dziak: piano

Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej w Tyczynie,

ul. Grunwaldzka 29

17.30 | 13.03.2022

Tuż obok występujących na strefie stoisk mogliśmy zastać Harcerski Klub Ekologiczny 21, Naturalne Kosmetyki Karolina Dymek, grupę Holiday - Organizacja Imprez oraz stanowisko kolarskie, które funkcjonowało nieprzerwanie przez 12 godzin i nawiązywało do Rajdu *Policz się z cukrzycą*. Trzech śmiazków postanowiło przejechać na trenażerach jak najdłuższą trasę, zasilając przy tym cel zbiórki. Każdy przejechany przez nich kilometr równał się 1 złotówce wpłaconej przez sponsora do puszek. Wielkie podziękowania i wyrazy podziwu dla **Bogdana Adamczyka**, który przejechał dystans 430 km, **Artura Hawro** (337 km) oraz **Dominika Gorzynika** (381 km). Oprócz nich udział na *trenażerach w sztafecie* wzięły grupy: Queens of the Road, Cyklo Rzeszów oraz Rzeszowska Akademia Kolarska. Nie trzeba było jednak być zawodowym kolarzem, by się dołączyć, dlatego na stanowisku funkcjonował również *trenażer dla publiczności*. Każdy mógł na nim spróbować swoich sił i wesprzeć zbiórkę niezależnie od tego, czy przejechał jeden, czy kilkanaście kilometrów. Łącznie na trenażerach wyjeżdżono 2167 zł. Wszystkim bardzo serdecznie dziękujemy.

Na ten piękny wynik pracowaliśmy wszyscy, dlatego wszystkim pragniemy serdecznie podziękować. Dziękujemy sponsorom, bez których ta impreza by się nie odbyła – firmom: **Silvecraft, Van Pur, Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Karolina Michałek, RuszelNet Łukasz Ruszel i Gremnet Dawid Popek, Szkoła Drzew i Krzewów Ozdobnych w Tyczynie Renata i Janusz Dziak, Leadershop.pl, InterCars, Forever Małgorzata Popek, JAR Kielnarowa, Salon Fryzjerski Afrodyta, Salon Fryzjerski Olivier, Mgarage Mateusz Janowski, Pizza Pub Kebab London, Taxi Bus Roman Rybka, Głowice Leniart, JDM, TO Projektowanie Wnętrz, Dream House Brokers, Auto Revital, Fly Park, Wywrotki Rzeszów, Pizzeria Liks oraz Rufcio.**

Bardzo dziękujemy również firmie **Holiday - Organizacja Imprez** za współorganizację finału, zorganizowanie strefy dziecka, mega pomysły, otwartość i pomoc od samego początku. Serdeczne podziękowania pragniemy złożyć **hurtowni Caspra** za niebywałe i najlepsze do tej pory światło do nieba, jakie kiedykolwiek było na finałach WOŚP w Tyczynie. Ogromne dzięki dla wszystkich pracowników hali, MGOK oraz CDKiIT za pomoc i wsparcie przy przygotowaniach i działaniach.

Dziękujemy również Wam - wszystkim obecnym, którzy byli z nami, wspierali nas, licytowali, bawili się razem z nami, pomagając wspólnie zebrać jak największe środki. Ogromne DZIĘKI!

Na sam koniec chciałbym podziękować najważniejszą osobom w tym całym przedsięwzięciu. Grupie młodzieży, która wzięła na swoje barki organizację całego Finału i zaangażowała się, jak tylko mogła, przeznaczając na wolontariat swój wolny czas, pracując i nic nie oczekując w zamian. Dla wielu osób spoza Sztabu Finał WOŚP to jeden dzień, styczniowa niedziela poświęcona na zbiórkę. Dla nas, członków Sztabu, przygotowania rozpoczynają się już w sierpniu, a praca trwa aż do końca lutego. Wielkie podziękowania dla członków sztabu: **Patrycji Kalandyk, Julii Wielgos, Mateusza Janowskiego, Dominika Gorzynika, Natalii Michałek, Alicji Kalandyk, Kornelii Bury, Mai Olejnik, Weroniki Olejnik, Izabeli Nieckarz, Darii Kurdziel, Darii Łyczko, Patrycji Popek, Kacpra Kuny i Maćka Janowskiego.**

Tekst: **Adrian Michałek** - Szef Sztabu #4114

W 30. Finał WOŚP włączył się także **M-GOK w Tyczynie** poprzez przygotowanie bloku artystycznego. W wydarzeniu wzięły udział dziecięce zespoły taneczne działające przy domach ludowych w: Borku Starym, Kielnarowej i Hermanowej. Podczas finału zaprezentowały się zespoły taneczne: *Gwiazdeczki, Perelki i Arabeska* z Borku Starego oraz zespół *Niezapominajki* z Kielnarowej. Instruktorem wszystkich zespołów jest **Monika Fornal**, której bardzo serdecznie dziękujemy za przygotowanie zespołów.

Oprócz zespołów tanecznych wystąpiła również solistka **Natalia Paściak** z Hermanowej, która wykonała kilka świątecznych utworów. W niezwykle energetycznym układzie zaprezentował się duet *Duo The Essence* – Ola i Fabian, którzy prowadzą zajęcia akrobatyczne w M-GOK Tyczyn, byli również uczestnikami programu *Mam Talent*.

Bardzo serdecznie dziękujemy wszystkim występującym, instruktorom, rodzicom, opiekunom filii: **Barbarze Płodzień i Renacie Rocheckiej** oraz paniom z KGW Hermanowa za zaangażowanie w to niosące pomoc wielu dzieciom wydarzenie.

Tekst: **Dorota Błońska**

Centrum Dziedzictwa dla mieszkańców

Działalność Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej Spichlerz w Tyczynie trwała w ubiegłym roku nieprzerwanie, pomimo że przez dłuższy czas mierzyliśmy się z epidemią i dystansem społecznym. Realizacja zajęć, wystaw, koncertów, udostępnianie sal i współpraca z zaprzyjaźnionym stowarzyszeniem, prowadzenie warsztatów czy inne formy realizacji założonego na początku roku planu miały na celu zaangażowanie przede wszystkim mieszkańców, by mogli współdziałać, obcować ze sztuką, odkrywać swoje talenty i uzdolnienia, rozwijać je, nabywać nowe, inspirować się wzajemnie, pracować w grupie i na rzecz grupy. By odkryli, jak ważne jest współdziałanie, zespołowe podejmowanie decyzji i branie za nie odpowiedzialności, które integruje, buduje pewność siebie i pozwala nawiązywać przyjaźnie.

Współpracowaliśmy w tym czasie m.in. ze Stowarzyszeniem KRIS, Towarzystwem Miłośników Ziemi Tyczyńskiej, Uniwersytetem Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Rzeszowskim, Kołem Gospodyń Wiejskich z Zarzeczca oraz indywidualnymi osobami, które wygłaszały prelekcje czy koncertowały. Prócz wystaw realizowane były imprezy kulturalne z okazji Europejskich Dni Dziedzictwa, spotkania edukacyjne i pogadanki historyczne, powstał film *Ziemia tyczyńska w obiekty-*

wie, a zwieńczeniem działalności były uroczyste obchody Święta Patronalnego Gminy Tyczyn. Realizacja tych wydarzeń - mimo izolacji i obostrzeń wprowadzonych w związku z pandemią koronawirusa - budzi radość i rodzi nadzieję, że można zachować pozytywne nastawienie nawet w trudnych momentach, a te traktować tylko jako sytuację przejściową.

Staraliśmy się tak dobierać tematy wystaw i spotkań, aby były interesujące szczególnie dla miesz-

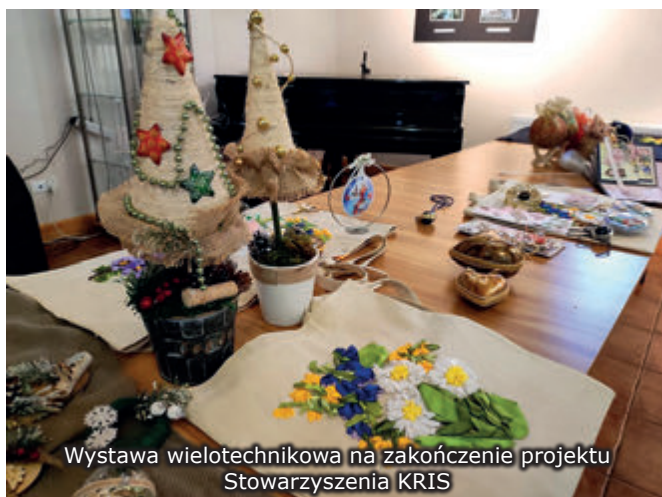
kańców lokalnej społeczności, którym umożliwiliśmy zaspokajanie potrzeb: spotkania się, współpracy, zainteresowania drugim człowiekiem, robienia czegoś dla siebie, szczególnie teraz, w czasie pandemii, gdy strach przed zachorowaniem ogranicza niektórym wyjścia z domu do niezbędnego minimum.

Finał konkursu *Piękno naszej Ziemi Tyczyńskiej*

Wystawa malarstwa *Żyj kolorowo*

Wystawa wielotechnikowa na zakończenie projektu Stowarzyszenia KRIS

Wystawa *Ziemia Tyczyńska w Obiektywie* - Głogów Młp.

W ubiegłym roku można było obejrzeć wystawę o szerokim przekroju tematycznym: fotograficzne (*Szum rzeki Tanew* – Ryszard Szymański, *Ziemia Tyczyńska w obiektywie* - Klub fotografii UTW-UR, *Tyczyńska nekropolia* – Zofia Katarzyna Domino z Klubu Fotografii UTW-UR), malarstwa (*Wszelchświat koloru* - Fundacja Na Rzecz Kultury i Integracji *Pozytywy*, *Żyj kolorowo* - uczestnicy warsztatów malarskich, *Moje Powidoki* - Zuzanna Drozdowska, *Malarstwo* - Halina Rogozińska), wielotechnikowe (*Piękno naszej Ziemi Tyczyńskiej* – pokonkursowa mieszkańców gminy Tyczyn, *Wirusa zwalczamy i z domu wyruszamy* - projektowa Stowarzyszenia KRIS, X-lecie CDKiIT), rysunkowa (*Kulinarne smaczki Andrzeja Mleccki* – Andrzej Mleccko).

Budynek CDKiIT jest miejscem spotkań członków Stowarzyszenia KRIS, grupy malarskiej *Żyj kolorowo*, grupy rękodzielniczej *Makrama*, a także miejscem zebrań czy uroczystości z różnych okazji.

Członkowie odbywających się przy CDKiIT warsztatów *Żyj kolorowo* wzięli udział w konkursie *Malarstwa Nieprofesjonalnego* i wernisażu XV Wojewódzkiej Wystawy *Malarstwa Nieprofesjonalnego*, który odbył się 28.08.2021 r. w Galerii WDK w Rzeszowie.

Znajdujące się na piętrze Centrum Dziedzictwa muzeum, w ramach darowizny od mieszkańca Tyczyna, wzbogaciło się o eksponaty: gramofon, hebel (strug), ośnik i ręczną wiertarkę.

Można mieć satysfakcję i odczuwać motywację do dalszego działania widząc, iż różne, podejmowane na rzecz mieszkańców gminy Tyczyn, inicjatywy cieszą się ich zainteresowaniem, zaangażowaniem oraz bardzo pozytywnym odbiorem. Właśnie to zainteresowanie jest kołem napędowym do poszerzania oferty kulturalnej naszego ośrodka. Mieszkańcy z kolei mogą mieć satysfakcję z możliwości wpływania na planowanie oferty Centrum i tym samym spełniać swoje marzenia.

Tekst: **Beata Mianowska**, fot. Archiwum MGOK

**Radnemu Rady Miejskiej w Tyczynie
Zdzisławowi Prokopowi**

wyrazy głębokiego żalu
z powodu śmierci

ŻONY

składają: **sołtys Genowefa Szawara wraz
z Radą Sołecką w Hermanowej**

Pani Ewie Paško

wyrazy szczerego współczucia
z powodu śmierci

MAMY

składają: **Dyrekcja, Rada Pedagogiczna
i Pracownicy Szkoły Podstawowej
w Tyczynie**

Łukasz Ciepliński,
źródło: wikipedia.pl

Wspomnienie o Łukaszu Cieplińskim

*Co szlachetne i wielkie – przyjmuj,
co płytkie i nikczemne – odrzucaj...*

fragment listu **Łukasza Cieplińskiego**
do syna Andrzeja

1 marca 1951 r., w więzieniu UB na Mokotowie, zastrzelony został ppłk Łukasz Ciepliński, dowódca IV Komendy WiN. Wraz z nim zginęło sześciu innych członków Zarządu: Adam Lazarowicz, Mieczysław Kawalec, Karol Chmiel, Franciszek Błażej, Józef Batory oraz Józef Rzepka. Sześćdziesiąt lat później, w 2011 r., dzień 1 marca został ustanowiony przez Sejm RP **Narodowym Dniem Pamięci Żołnierzy Wyklętych**.

Łukasz Ciepliński urodził się w 1913 r. w Kwilczu w woj. wielkopolskim, w wielodzietnej rodzinie. Od dziecka interesował się wojskiem. W listopadzie 1936 r. rozpoczął służbę w 62. pułku piechoty w Bydgoszczy. Jeszcze przed wojną uzyskał stopień podporucznika. We wrześniu 1939 r., podczas bitwy nad Bzurą, został odznaczony Orderem Virtuti Militari za zniszczenie sześciu niemieckich czołgów. Po klęsce wrześniowej przedostał się na Węgry, gdzie przeszedł szkolenie w zakresie technik dywersyjnych, następnie wrócił do Polski.

Od czerwca 1941 r. do lutego 1945 r. Łukasz Ciepliński pełnił funkcję komendanta Inspektoratu Rejonowego ZWZ-AK Rzeszów. Podlegało mu kilkanaście tysięcy żołnierzy podziemia. Po wojnie zaangażował się w działalność w organizacji NIE, Delegaturze Sił Zbrojnych na Kraj, a następnie współtworzył Zrzeszenie Wolność i Niezawisłość (WiN).

Pod koniec listopada 1947 r. został aresztowany przez UB w Zabrzu. 11 miesięcy wcześniej został dowódcą IV Zarządu WiN – największej podziemnej organizacji niepodległościowej w Polsce. Po aresztowaniu przez blisko trzy lata poddawany był brutalnemu śledztwu w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie. W tym czasie żona Jadwiga i synek Andrzejek byli dla niego nadzieją, pozwalającą przetrwać ubeckie tortury, pokazowy proces, a potem ostatnie miesiące spędzone w celi śmierci. Jeden z więźniów, przetrzymywany w tej samej celi, wspominał, że Łukasz Ciepliński obiecał trzymać w ustach medalik w czasie egzekucji, aby można go było zidentyfikować.

Dowódca IV Komendy WiN został zamordowany 1 marca 1951 r. w więzieniu mokotowskim strzałem w tył głowy. Jego szczątków do dziś nie udało się odnaleźć.

Wyrok został uzasadniony m.in. takimi słowami: *Wyrok ten, przeto powinien stanowić przestrożę dla każdego, kto ośmieliłby się podnieść rękę na Władzę Ludową w Polsce i zdobyć masę pracujących.*

Lipiec 1947 r., ostatnie zdjęcie Cieplińskiego z rodziną. Na zdjęciu żona Jadwiga trzyma syna Andrzeja. Fot. ze zbiorów IPN. Źródło: przystanekhistoria.pl

Grypsy - świadectwo wiary i niezłomności

Do dnia dzisiejszego zachowało się 38 grypsów Łukasza Cieplińskiego, które pisał on z więzienia do żony oraz syna. Oto krótkie fragmenty.

Kochana Wisiu!

Jeszcze żyję, chociaż są to prawdopodobnie już ostatnie dla mnie dni. Siedzę z oficerem gestapo. Oni otrzymują listy, a ja nie. A tak bardzo chciałbym otrzymać chociaż parę słów Twoją ręką napisanych (...). Ten ból składam u stóp Boga i Polski (...). Bogu dziękuję za to, że mogę umierać za Jego wiarę świętą, za moją Ojczyznę i za to, że dał mi taką żonę i wielkie szczęście rodzinne...

Tak pisał do syna Andrzeja 7 stycznia 1951 r.:

Ona (Polska) musi zająć w świecie właściwe miejsce i uzyskać dobrobyt oraz szczęście wszystkich obywateli. (...) Musisz kształcić swój umysł, zdobyć szerokie wiadomości. Ucz się pilnie. Wyjedź na studia zagranicę /Ameryka, Anglia Holandia lub Belgia/. Staraj się tam zapoznać z bieżącymi problemami życia naukowego, gospodarczego, społecznego, kulturalnego i politycznego. Pamiętaj, że musisz wrócić do kraju z wiadomościami pozytywnymi i gruntownymi. Co szlachetne i wielkie – przyjmuj, co płytkie i nikczemne – odrzucaj...

W liście tak żegnał się z synem (jeden z ostatnich grypsów z 20.01.1951 r.):

Odbiorą mi tylko życie. A to nie najważniejsze. Cieszę się, że będę zamordowany jako katolik za wiarę świętą, jako Polak za Polskę niepodległą i szczęśliwą. Jako człowiek za prawdę i sprawiedliwość. Wierzę dziś bardziej niż kiedykolwiek, że Idea chrystusowa zwycięży i Polska niepodległość odzyska, a pohańbiona godność ludzka zostanie przywrócona. To moja wiara i moje wielkie szczęście. Gdybyś odnalazł moją mogiłę, to na niej możesz te słowa napisać. Żegnaj mój ukochany. Całuję i do serca tulę. Błogosławię i Królowej Polski oddaję. Ojciec.

Ze strony internetowej: ipn.gov.pl można pobrać elektroniczną wersję książki Elżbiety Jakimek-Zapart pt. *Sny wstaną...* Grypsy Łukasza Cieplińskiego z celi śmierci wydanej przez IPN.

Jadwiga Cieplińska po aresztowaniu męża wróciła do Rzeszowa, gdzie zamieszkała z synem w kamienicy przy ul. Ks. Jałowego. Oboje żyli z piętnem wroga ludu. Jadwiga nie mogła znaleźć pracy, starała się dorabiać udzielając lekcje gry na fortepianie. Andrzej był bardzo zdolny, zdał do II liceum, potem dostał się na studia inżynierskie, ożenił się. Niestety, bardzo krótko trwało jego szczęście - Andrzej zachorował i zmarł na nowotwór 24.12.1972 r. Miał tylko 25 lat. W roku 1990 zmarła pani Jadwiga. Pochowana została w rodzinnym grobie na cmentarzu Pobitno. Na grobie umieszczona jest także tablica poświęcona mężowi, choć jego szczątków dotąd nie odnaleziono.

Źródło: IPN, Historia Do Rzeczy, oprac. Alicja Kustra

Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

Na świecie istnieje około 6-7 tysięcy żywych języków. Naukowcy mówią, że w przeszłości było ich dwa razy tyle. Tylko od 1950 r. „umarło” 250 języków. Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego, przypadający na 21 lutego, a ustanowiony w 1999 r. przez UNESCO, ma za zadanie pomóc w ochronie różnorodności językowej.

A co wiemy o języku polskim? Szacuje się, że obecnie posługuje się nim ponad 40 milionów ludzi, uważany jest za jeden z najtrudniejszych języków do nauki. O tym, jak rozwijał się na przestrzeni wieków, informacja w tekście niżej.

Krótko o powstaniu języka polskiego

Historię powstania języka polskiego możemy zacząć tak. Dawno, dawno temu, w piątym tysiącleciu p.n.e., między Europą Środkową a Azją Centralną żyły plemiona mówiące pradawnym językiem, po którym nie pozostał żaden ślad. Język **praindoeuropejski**, bo o nim mowa, pod koniec czwartego tysiąclecia p.n.e. zaczął ewaluować. Powstały dialekty, a z nich rozwinięły się języki, m.in. praitalski, pragermański czy prabałto-słowiański. Ten ostatni rozpadł się na prabałtycki i prasłowiański. Ludność zamieszkująca tereny od Bałtyku po Karpaty i od Odry po Bug, mówiąca po prasłowiańsku, przemieszczała się na wschód i południe, zaczęła też mówić *po swojemu*, dzięki temu wyodrębnione zostały języki: **wschodniosłowiańskie, południowo-słowiańskie, zachodniosłowiańskie** (m.in. polski, czeski, słowacki, łużycki, kaszubski).

Przed powstaniem języka zachodniosłowiańskiego istniały trzy **dialekty**: czesko-słowacki, łużycki i lechicki. Dialektem lechickim posługiwały się plemiona zamieszkujące tereny Wielkopolski, Śląska, Małopolski, Mazowsza. Plemiona te zjednoczyli Piastowie.

Epokę piśmienną naszego języka otwiera *Bulla gnieźnieńska* z 1136 r. Tekst pisany po łacinie został uzupełniony 410 nazwami miejscowymi i osobowymi zapisanymi po polsku.

Pierwsze zdanie w naszym języku pojawiło się w *Księdze henrykowskiej* z XIII w., opisującej dzieje opactwa cystersów w podwrocławskim Henrykowie. Wypowiada je Boguchwał, który widząc żonę zmęczoną mieleniem zboża na żarnach, proponuje: **Daj, ac ja pobruszę, a ty poczywaj**. To znaczy: *Daj, niech ja pomieję, a ty odpoczywaj*.

Najstarszym zachowanym utworem poetyckim jest *Bogurodzica*, zapisana w 1407 r., choć pieśń istniała już wcześniej. Oczywiście ówczesna polszczyzna bardzo różniła się od tej, którą znamy dziś, a dzieje się tak dlatego, że przez stulecia nasz język zmienia się, pojawiają się nowe formy, stare znikają. Jedno jest pewne im tekst jest starszy, tym więcej sprawia trudności współczesnym uczniom. W rozwoju języka polskiego badacze wyróżniają **cztery okresy: staropolski, średniopolski, nowopolski, współczesny**.

O tym, jak ważny jest język oraz słowa, których używamy, wie każdy z nas. Moc słów jest ogromna, mogą one wzmacniać każdego z nas, mogą też bardzo zranić i skrzywdzić. O znaczeniu słowa i języka wypowiadali się na przestrzeni stuleci ludzie pióra, duchow-

ni, filozofowie. Poniżej zamieszczamy kilka cytatów, nad którymi warto się zastanowić choć przez chwilę, bo treści, które ze sobą niosą, mogą być drogowskazem dla nas wszystkich.

Tekst, wybór cytatów o języku: **Alicja Kustra**

Numer 3. „Głosu Tyczyna”

ukaze się z datą **27.03.2022 r.**

Termin składania tekstów upływa:

21.03.2022 r.

Teksty można przysyłać e-mailem na adres redakcji: **glostyczyna@tyczyn.pl** lub składać osobiście w siedzibie redakcji: **Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna**, ul. Mickiewicza 1, 36-020 Tyczyn, **tel. (17) 22-19-410** w godz. pracy biblioteki oraz w **Urzędzie Miejskim w Tyczynie**, ul. Rynek 18, 36-020 Tyczyn, **pok. 24, tel. (17) 23-04-924**.

Spotkanie autorskie w bibliotece w Kielnarowej

Są takie dni, kiedy najlepiej byłoby zostać w domu i nigdzie się nie ruszać. W taki właśnie bardzo wietrzny i nieprzyjemny wieczór 17.02 br. odbyło się w Filii biblioteki publicznej w Kielnarowej spotkanie z pisarką **Małgorzatą Matwij (Korbecką)**.

Pani Małgorzata jest debiutującą pisarką, autorką powieści pt. *Madame Blanche*. Premiera książki odbyła

się 15.11.2021 r. Zaledwie trzy miesiące wystarczyły, aby wydawnictwo zebrało wiele pochlebnych recenzji. Autorka pisze bardzo lekkim piórem, a powieść czyta się bardzo szybko. Jednak nie jest to książka dla każdego, ponieważ poruszane w niej tematy zmuszają czytelnika do przemyśleń i refleksji. Tak też było na naszym spotkaniu.

Bardzo dziękujemy autorce oraz naszym czytelnikom za wspaniały wieczór. Z niecierpliwością czekamy na kolejną powieść pani Małgorzaty i oczywiście zapraszamy do biblioteki publicznej w Kielnarowej.

Tekst: **Bogusława Paluch**
– filia biblioteki publicznej w Kielnarowej

W bardzo miłej i przyjaznej atmosferze udało nam się poruszyć wiele wątków, a wręcz podsunąć autorce kolejne tematy do napisania następnej książki

Biblioteka w sieci

3 lipca 2020 r. dla tyczyńskich bibliotekarzy pozostanie datą ważną. Tego dnia bowiem opublikowaliśmy pierwszy filmik na kanale biblioteki w serwisie YouTube. Mimo lockdownu i zamknięcia placówki dla użytkowników chcieliśmy być choć trochę bliżej naszych czytelników, szczególnie tych najmłodszych, których zawsze miło gościliśmy w progach Oddziału dla dzieci. Tak powstał pierwszy pomysł wakacyjnych cotygodniowych nagrań bajek pani Marty Jakubiec, której teksty dla dzieci publikujemy co jakiś czas w „Głosie dla dzieci”.

Od nagrań bajek się zaczęło. Potem pojawiły się inne pomysły. Łącznie opublikowaliśmy 73 filmiki. Część z nich to prezentacje i nagrania bajek przygotowane specjalnie dla dzieci (m.in. cykl *Seniorzy online dzieciom*), inne powstały z myślą o starszych użytkownikach, np. czytane przez bibliotekarzy fragmenty *Baladyny Juliusza Słowackiego* w ramach Narodowego Czytania 2020, prezentacja dla pań z okazji Dnia Kobiet, wspomnienia o **Krzysztofie K. Baczyńskim**, **Annie M. Nowak** czy **Mieczysławie Skotnickim**, myśli bł. kard. **Stefana Wyszyńskiego**, prezentacje o św. **Katarzynie Aleksandryjskiej**, o najważniejszych zabytkach Podkarpacia czy o najstarszych bibliotekach świata. Łącznie nasze filmiki uzyskały w 2021 r. ponad **26 tys. wyświetleń**. Największą popularnością, która zaskoczyła nawet nas, bibliotekarzy, cieszy się ciągle krótki materiał filmowy dla przedszkolaków *Poznajemy zasady dobrego wychowania*, który zanotował ponad 13,6 tys. odsłon. Zainteresowanie internautów wzbudziły też prezentacje poświęcone tradycjom Bożego Narodzenia w Polsce oraz filmik o imionach św. Mikołaja w różnych językach świata.

Serdecznie zapraszamy do śledzenia naszej strony internetowej i fanpage'u na portalu Facebook. Udo-

stępniamy tam m.in. linki do materiałów filmowych, jakie publikujemy na naszym kanale YouTube.

Tekst: **Agnieszka Janda**

MISTRZ PIĘKNEGO CZYTANIA

Konkurs Czytelniczy
dla uczniów klas 3
szkół podstawowych
gminy Tyczyn

Będziemy czytać:

- ▶ „Karlole” W. Króger
- ▶ „D pań, który jadł białą” R. Płoskiego

Organizator:
Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Tyczynie
Tel. (17) 22-19-410

Termin zgłoszenia: 11.03.2022 r.
Termin konkursu: 16.03.2022 r., godz. 10.00
MIGBP w Tyczynie

Regulamin i obowiązkowa Karta Zgłoszenia:
www.tyczyn-biblioteka.pl
lub do odebrania w bibliotece

Kończy się luty, wiosna coraz bliżej... Każdy z nas doświadcza już zmęczenia zimą. By nie dać się wiosennemu przesileniu, warto zadbać o odporność i wkroczyć w tę najbardziej oczekiwaną porę roku z dobrym zdrowiem i w pozytywnym nastroju. W dzisiejszej Półce... prezentuję cztery z wielu pozycji książkowych o wzmacnianiu układu immunologicznego, które MiGBP w Tyczynie posiada w swoim księgozbiorniku.

Na pierwszy ogień wystawiam poradnik **Agnieszki Leszczyńskiej pt. Wzmacniaj odporność**, który został napisany już w czasie koronawirusa. Zwolenniczka medycyny naturalnej i propagatorka zdrowego trybu życia wypróbowała na sobie różne sposoby wzmacniania odporności i dzieli się swoim doświadczeniem i wiedzą w tym temacie. W swoim poradniku przedstawiła 30 gatunków ziół pobudzających układ immunologiczny oraz 15 gatunków roślin wzmacniających siłę obronny organizmu, które można uprawiać w domu w doniczkach. Autorka podaje także m.in. przepisy na śniadania, obiady, sałatki, desery i napoje pobudzające odporność oraz przedstawia metody hartowania ciała. Bogata bibliografia będzie gratką dla tych czytelników, którzy zechcą pogłębić zdobytą wiedzę o wzmacnianiu odporności.

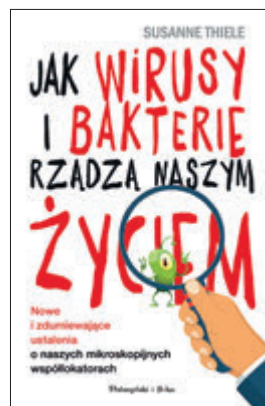
Naturalne antybiotyki. Leczenie i zapobieganie chorobom za pomocą przypraw oraz ziół Claudii Ritter (niemieckiej terapeutki medycyny naturalnej) to poradnik, który przedstawia naturalne sposoby leczenia wielu chorób i dolegliwości. Na początku autorka podaje najważniejsze informacje na temat zdrowotnych postaci ziół (jak napary, nalewki, soki czy syropy). W dalszej części książki Ritter prezentuje najpopularniejsze zioła i przyprawy, których dodawanie do potraw sprawi, że nasze dolegliwości będą mniej dokuczliwe.

Co jest takiego w proponowanym przez **św. Hildegardę z Bingen** programie zdrowego życia, że jej wskazówki dietetyczne cieszą się niesłabnącym powodzeniem już od ponad 800 lat? Doktor **Wighard Strehlow** (niemiecki specjalista od medycyny św. Hildegardy) zebrał najważniejsze informacje dotyczące proponowanego przez świętą stylu życia w książce pt. **Żywność**,

która leczy. Terapia żywieniowa św. Hildegardy z Bingen. Poradnik zawiera szczegółowe podsumowanie wszystkich sposobów odżywiania opisanych przez św. Hildegardę. Ponadto w książce zamieszczono porady na temat odzyskiwania i pielęgnowania zdrowia za pomocą prostej diety. Czytelnik znajdzie tu 300 przepisów kulinarnych na potrawy o właściwościach leczniczych, 18 kuracji i diet w rozmaitych chorobach. Jest też rozdział poświęcony żywieniu niemowląt. Ostatnią część książki stanowi ponad 30 przykładów z praktyki autora dotyczących chorych, którym po zastosowaniu terapii żywieniowej wg św. Hildegardy znacząco polepszyło się zdrowie lub nawet ustąpiły wszelkie objawy chorobowe.

Jak wirusy i bakterie rządzą naszym życiem Susanne Thiele to niezwykle ciekawa książka, dzięki której bliżej poznamy mikroby, których ilość na Ziemi jest szacowana na kwintylion (jeden i 30 zer). Dzięki **van Leeuwenhoekowi** – XVII-wiecznemu handlarzowi suknem – możemy obserwować bakterie i wirusy przez mikroskop (jemu służył do oceniania jakości tkanin). Nie myślimy jednak, że wszystkie mikroby są złe. Tylko część z nich odpowiada za liczne choroby. W przeważającej liczbie te maleńkie cząstki są bardzo potrzebne do zachowania... zdrowia naszego organizmu. Autorka w bardzo interesujący sposób i przystępnym językiem prezentuje różne gatunki mikrobów zasiedlających nasze domy – od drzwi wejściowych, po przedpokój, salon, kuchnię, a skończywszy na pokojach i łazience. Po każdym rozdziale autorka zamieściła krótkie i konkretne rady, które pomogą utrzymać poszczególne pomieszczenia domu we względnej (albo lepiej napisać: widocznej tylko gołym okiem) czystości.

Poleca: **Agnieszka Janda**

OGŁOSZENIA/REKLAMY

Osoby zainteresowane zamieszczeniem ogłoszenia lub reklamy w „**Głosie Tyczyna**” mogą to zrobić telefonicznie pod nr. tel. **(17) 22-19-318, wew. 24** oraz **(17) 22-19-410**, a także e-mailowo: **glostyczyna@tyczyn.pl**.

GENNIK OGŁOSZEŃ:

- ▶ Za ogłoszenia drobne – **1 zł od słowa**,
- ▶ Za ogłoszenia ramkowe o pow. 6,5 x 9 cm – **25 zł**,
- ▶ Za ogłoszenia ramkowe o pow. 13 x 9 cm – **50 zł**.
- ▶ W treści ogłoszenia adres oraz nr telefonu traktowane są jako jedno słowo.
- ▶ Ogłoszenia dotyczące nieruchomości położonych na terenie Gminy Tyczyn typu: „sprzedam/kupię działkę, wynajmę dom”, „zamienię mieszkanie” oraz „życzenia” od osób prywatnych są **płatne**.
- ▶ Ogłoszenia dotyczące w treści: „szukam/dam pracę”, „nekrologi” są **bezpłatne**.

Rok Wandy Rutkiewicz

Była pierwszą osobą z Polski i trzecią kobietą na świecie, która weszła na najwyższy szczyt Ziemi – Mount Everest, mierzący 8848 m n.p.m., leżący na granicy Nepalu i Tybetu w Himalajach. Mowa oczywiście o wybitnej himalaistce Wandzie Rutkiewicz (1943-1992), która weszła na Mt. Everest dokładnie tego samego dnia, w którym kard. Karol Wojtyła został wybrany na papieża – 16.10.1978 r. Rok później – podczas wizyty w Polsce – papież powiedział do Wandy: „Dobry Bóg tak chciał, że tego samego dnia weszliśmy tak wysoko”. Sejm RP ustanowił obecny rok Rokiem Wandy Rutkiewicz z okazji 30. rocznicy jej śmierci.

Wanda Rutkiewicz, lata 70.

Wanda Rutkiewicz urodziła się w Płungianach (Litwa). Po II wojnie światowej wraz z rodzicami i bratem jako repatrianci przyjechali do **Łańcuta** (gdzie mieszkali dziadkowie Wandy ze strony ojca), a potem do Wrocławia, gdzie ukończyła tamtejszą politechnikę. Potem przeprowadziła się do Warszawy, by tu związać się naukowo z Instytutem Matematycznym.

Na początku lat 60. Wanda ukończyła kurs taternicki, który umożliwił jej wejście do świata wspinaczek górskich, dotąd zdominowanego przez mężczyzn. Osiągnięcia Wandy najpierw w Tatrach, potem w Alpach, Pamirze i Hindukuszu otworzyły jej drogę do Karakorum i Himalajów. Dzięki niezwykłej odporności psychicznej i fizycznej udało się jej zdobyć osiem (z czternastu) szczytów powyżej 8 tys. m n.p.m., w tym K2 – drugi co do wielkości szczyt Ziemi, uchodzący za najtrudniejszy do zdobycia.

Wiosną 1992 r. Rutkiewicz wybrała się na kolejną wyprawę, by zdobyć dziewiąty ośmiotysięcznik – Kanczendzongę (trzeci co do wysokości szczyt Ziemi). Niestety nie wróciła już do Polski. Zaginęła w drodze na szczyt. Do dziś nie odnaleziono jej ciała. Za datę jej śmierci uznaje się 13.05.1992 r.

W lutym w Wypożyczalni MiGBP w Tyczynie można było obejrzeć wystawę książek o wyprawach wysokogórskich i najwybitniejszych himalaistach świata. Książki można wypożyczyć w godzinach pracy biblioteki. Katalog naszego księgozbioru dostępny jest na stronie internetowej: www.tyczyn-biblioteka.pl.

Wiele można by powiedzieć o himalaistach. Dla jednych będą osobami niepotrzebnie ryzykującymi. Dla innych – sportowcami, którzy ciągle próbują przesuwać granice wytrzymałości psychicznej i fizycznej. Jeszcze inni przejdą obojętnie obok wspinaczy, nie zatrzymując się nad ich osiągnięciami. Do każdej z tych osób Wanda Rutkiewicz kieruje takie oto słowa, które wypowiedziała po śmierci **Jerzego Kukuczki**: *Nie powinniśmy ośmielać się oceniać tych, którzy szukają niebezpieczeństw w najwyższych górach świata, i żądać, by powiedzieli, jaki ma sens to, co robią. Gdy płacą najwyższą cenę za swoją pasję, po prostu powinniśmy o nich pamiętać...*

Więcej o życiu Wandy można przeczytać w książce **Anny Kamińskiej** pt. *Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz*. Egzemplarz znajduje się w zbiorach MiGBP w Tyczynie

Źródła: D. Kortko, M. Pietraszewski, *Kukuczka. Opowieść o najśłynniejszym polskim himalaistce*, Warszawa 2016, A. Kamińska, *Wanda. Opowieść o sile życia i śmierci. Historia Wandy Rutkiewicz*, Kraków 2017, dzieje.pl, supernowosci24.pl, polskieradio24.pl, wikipedia.pl.

Tekst: **Agnieszka Janda**, fot.: wikipedia.pl

Godziny otwarcia MiGBP w Tyczynie

Poniedziałek – Środa: 8.00 - 17.00
Czwartek, Piątek: 8.00 - 16.00
II i IV sobota miesiąca: 8.00 - 12.00

Informacje ze SP w Tyczynie

Nie tak ważne, żeby człowiek dużo wiedział, ale żeby dobrze wiedział, nie żeby umiał na pamięć, a żeby rozumiał, nie żeby go wszystko troszkę obchodziło, a żeby go coś naprawdę zajmowało, żeby miał zamiłowanie, pasję.
Janusz Korczak

Aktywnie i atrakcyjnie w Szkole Podstawowej w Tyczynie

Podsumowując półroczną pracę w szkole, po raz kolejny przyszło mi na myśl stare chińskie powiedzenie: „Obyś żył w ciekawych czasach...”. O tak, na pewno nie ma monotonii w pracy we współczesnej szkole. Dynamiczna sytuacja pandemiczna w kraju wymaga od nas ciągłej czujności i wprowadzania wielu doraźnych zmian. W I semestrze nasza szkoła kilkakrotnie pracowała w trybie hybrydowym, a od 27.01 br. decyzją ministra edukacji i nauki oddziały przedszkolne i klasy 1-4 mają kształcenie stacjonarne, natomiast klasy 5-8 zdalne. Staramy się jednak tak organizować szkolne życie, aby zapewnić wysoką jakość kształcenia, a przede wszystkim wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla uczniów i ich rodziców.

Warto przy tym podkreślić, że pomimo trudnej dla wszystkich sytuacji nasi uczniowie nadal poza obowiązkowymi zajęciami chętnie angażują się w różnorodne

programy, projekty, konkursy i akcje. Ogromnie raduje nas, że wielu z nich osiąga przy tym duże sukcesy. Nasi wychowankowie są doceniani i nagradzani. Należy

tu szczególnie wyróżnić ucznia z kl. 8a **Karola Piekarza**, który brał udział w 4 konkursach przedmiotowych, a z dwóch z nich, tj. z historii i geografii, zakwalifikował się do etapu rejonowego. **Karol Piekarz i Bartosz Niedziałek** przystąpili do Ogólnopolskiej Olimpiady Matematycznej Juniorów PAN, zakwalifikowali się do drugiego stopnia i otrzymali wyróżnienia. Ponadto w innych wojewódzkich, ogólnopolskich i międzynarodowych konkursach oraz olimpiadach wyróżnienia otrzymali: **Abigajl Pelinko** (kl. 8a), **Zofia Pączek** (kl. 8d), **Karol Żarko** (kl. 8d), **Emilia Rąbiejewska** (kl. 7c), **Kalina Organiściak** (kl. 5a), **Liwia Pelinko** (kl. 5a), **Barbara Prokop** (kl. 5a), **Laura Salach** (kl. 3c), **Krystian Data** (kl. 2a) oraz **Tymoteusz Korcz** (kl. 2c). Serdecznie gratulujemy!

Trzeba również wspomnieć o wielu projektach realizowanych przez naszą szkołę. Najważniejszymi z nich były:

▶ **Laboratoria Przyszłości** - realizowane przez Ministerstwo Edukacji i Nauki we współpracy z Centrum GovTech, podnoszące kompetencje przyszłości z tzw. kierunków STEAM (otrzymaliśmy dotację w kwocie 154 800 zł).

▶ **Poznaj Polskę** - w ramach tego przedsięwzięcia MEiN otrzymaliśmy środki na dofinansowanie wycieczek szkolnych dla klas 1-3 w kwocie 5 tys. zł. W edycji 2022 planujemy wycieczki klas 4-8 (dofinansowanie: 15 tys. zł).

▶ **We create better future together. Ponadnarodowa Mobilność Uczniów - Kreujemy razem lepszą przyszłość** - finansowany przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) w IV Osi Priorytetowej *Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa*, działanie 4.2 *Programy mobilności ponadnarodowej* - dofinansowanie w kwocie 196 814 zł.

▶ **Passion and learning – broadens horizons** - został opracowany i przesłany wniosek projektu *Ponadnarodowa Mobilność Uczniów*, finansowany przez EFS w ramach POWER w IV Osi Priorytetowej *Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa*, działanie 4.2, który przeszedł wstępną akceptację formalną. Planowane dofinansowanie: 183 285 zł.

W naszej szkole bardzo dbamy o profilaktykę, zdrowie, ekologię i wychowanie do wartości. Dlatego cieszymy się, że uczniowie tak aktywnie angażowali się w liczne programy i akcje. Były to m.in.:

Szatkowanie kapusty

● **Nawigacja w każdą pogodę** - w ramach programu MEiN *Społeczna odpowiedzialność nauki*, opracowanego przez Instytut Profilaktyki Zintegrowanej - główny cel to poprawa kondycji psychicznej uczniów i zapobieganie problemom mogącym wynikać z jej pogorszenia (w tym m.in. przemocy, korzystania z substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych), umożliwia wykonanie auto-diagnozy środowiska szkolnego oraz realizację działań profilaktycznych.

● **Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej** - program profilaktyki pozytywnej wpisany do krajowego Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego - jego celem jest rozwijanie podstawowych umiejętności społecznych i emocjonalnych oraz przygotowanie do radzenia sobie z trudnościami. Optymizmu można się nauczyć, a to prowadzi do szczęśliwego i satysfakcjonującego życia.

● **Złote szkoły NBP – Bezpieczni w finansach osobistych** - ogólnopolski projekt edukacyjny mający na celu przygotowanie uczniów do bezpiecznego i swobodnego poruszania się w świecie finansów osobistych.

● **Europa i ja** - ogólnopolski projekt edukacyjny pozwalający uczniom na nowe doświadczenia, współpracę ze szkołami w Europie, rozwijający zainteresowania, promujący nasz kraj, nasz region, naszą szkołę.

● **Cała Polska Programuje** (w ramach Ogólnopolskiego Programu *Uczymy Dzieci Programować*) - program rozbudza zainteresowania programowaniem, poszerza umiejętności programistyczne, pozwala na dzielenie się wiedzą i doświadczeniami, dobrymi praktykami, wprowadza elementy kodowania i robotyki do codziennych zajęć.

● **Europejski Tydzień Kodowania 2021 – #CodeWeek**.

● **Jak porozumiewają się roboty** - w ramach programu *Uniwersytet Dzieci w klasie*.

● **Dzieciom Afryki** - akcja charytatywna.

● **Sprzątanie świata** - akcja ekologiczna.

● **BohaterON – włącz historię!** - ogólnopolska kampania z hasłem *Pamięć – Edukacja – Pomoc* mająca na celu upamiętnienie i uhonorowanie uczestników Powstania Warszawskiego oraz promocję historii Polski XX w.

● **#SzkołaPamięta** - przedsięwzięcie MEiN, którego celem jest podtrzymanie pamięci o lokalnych bohaterach i wydarzeniach historycznych.

● **Po polsku o historii** - ogólnopolska akcja *Dyktando Niepodległościowe* - rywalizacja w tradycyjnym dyktandzie to okazja do przybliżenia najważniejszych postaci i wydarzeń ze współczesnej historii Polski oraz pretekst do poznawania języka ojczystego.

● **Z ekologią na Ty** - ogólnopolski projekt edukacyjny pod patronatem Ministerstwa Klimatu i Środowiska.

● **Zielona Flaga** - Międzynarodowy Projekt Ekologiczny *Eco-Schools*.

● **Znamie!Znamje?** - czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry.

Robimy zdrowe kanapki

ciąg dalszy na str. 18

- **Strategia RP na rzecz Młodego Pokolenia** - konsultacje Pełnomocnika Rządu ds. Polityki Młodzieżowej, sekretarza Stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
- **Zdrowo jem, więcej wiem** - ogólnopolski projekt edukacyjny, którego głównym celem jest wykształcenie u dzieci postaw prozdrowotnych poprzez uczenie zasad zdrowego odżywiania oraz przekazywanie wiedzy na temat produktów służących zdrowiu i produktów dla zdrowia szkodliwych, uświadomienie związku pomiędzy żywieniem a występowaniem wielu chorób i dolegliwości oraz podkreślenie roli codziennej aktywności fizycznej w profilaktyce zdrowotnej.
- **PrzyGotujmy lepszy świat** - program edukacyjny angażujący w atrakcyjny sposób dzieci, które same odkrywają, jak może być łatwe przygotowanie pysznych i zarazem zdrowych dań i przekonanie ich, jak codzienne wybory żywieniowe mają znaczenie dla nich i dla naszej planety, co wpływa na zdrowie, środowisko, dobrostan zwierząt i sprawiedliwość żywieniową.
- **Dzieci uczą Rodziców** - projekt, w którym dzieci razem z rodzicami wdrażają nawyki zdrowego stylu życia całej rodziny.
- **Niebieski Marsz** - obchody Międzynarodowego Dnia Praw Dziecka.
- **Być jak Ignacy** - program edukacyjny organizowany przez Fundację PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza, którego celem jest popularyzacja polskiej nauki oraz pielęgnowanie pamięci o wybitnych polskich naukowcach (uczenie się poprzez doświadczanie).
- **UKS Flimero Cheerleaders** należy do Kadry Narodowej Polski. W roku 2021 zespół wywalczył nominację do udziału w Mistrzostwach Świata w Orlando (kwiecień 2022, USA) oraz Mistrzostw Europy w Atenach (lipiec 2022, Grecja).

Ekologiczny pokaz mody

Kodowanie

Szkoła kojarzona jest przede wszystkim z edukacją na zajęciach przedmiotowych, ale widzimy, że u nas nie był to *krótki program obowiązkowy*, ale raczej... *pokazy mistrzów*. Mamy nadzieję, że możliwości, jakie stwarzają wszystkie te projekty i akcje, zapracowują w dalszym życiu naszych wychowanków. Nabyte kompetencje, wychodzenie poza schematy, nauka przez działanie, uczenie się poprzez doświadczanie w środowisku pozaszkolnym, radzenie sobie poza granicami naszego kraju na pewno rozwijają kreatywność, umiejętności komunikacyjne i międzykulturowe.

Chciałam serdecznie podziękować i pogratulować wszystkim uczniom, rodzicom i nauczycielom. Tak aktywne i atrakcyjne *szkolne życie* można zapewnić tylko przy właściwie rozumianej współpracy i wsparciu. Cieszymy się, że mamy tak wielu przyjaciół, sprzymierzeńców i sympatyków.

Tekst: **Zofia Miedlar-Mruk** - dyrektor SP w Tyczynie

Informacje ze **SP** w Borku Starym

Sukcesy plastyczne uczniów SP w Borku Starym

Miło jest nam poinformować, że prace plastyczne uczennic z kl. 1 **Alicji Joniec** i **Łucji Grał** zdobyły wyróżnienie w ogólnopolskim konkursie plastycznym *Anioły do nas wysyłaj*.

Dziewczynki wykazały się pomysłowością i zaangażowaniem, tworząc własne wizje aniołów.

Z nieukrywaną przyjemnością informujemy również, że w ogólnopolskim konkursie plastycznym pt. *Przed-szkolaki przyjaciółmi zwierząt*, którego organizatorem było Przedszkole nr 1 z Oddziałem Integracyjnym *Pro-myczek* w Czerwionce-Leszczynach **II miejsce zdobyła Julia Baran z zerówki**.

Prace plastyczne naszych uczniów zostały także docenione i wyróżnione przez jury

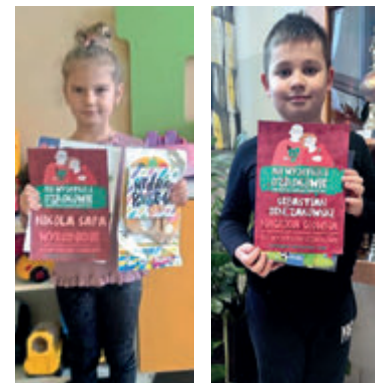
Od lewej: Łucja i Ala

Julia z nagrodami

Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego *Moi wyjątkowi dziadkowie*. Organizatorem konkursu był Kutnowski Dom Kultury.

W kategorii wiekowej 5-6 lat główną nagrodę zdobyła **Amelia Kołacz** z Punktu Przedszkolnego, a wyróżnienie **Nikola Sapa** z zerówki. W kategorii wiekowej 7-9 lat nagrodę główną otrzymał **Sebastian Zenczakowski** z kl. I. Nagrodzone prace zostały wykonane pod kierunkiem nauczycieli: **Joanny Krztoń, Elżbiety Koniewicz i Elżbiety Kociubińskiej**.

Nikola i Sebastian z nagrodami

Serdecznie gratulujemy wszystkim uczniom i życzymy im dalszych sukcesów.

Tekst i fot.: **Magdalena Kawa-Szpala, Elżbieta Koniewicz**

Akrobatki z Kielnarowej mają za sobą start w pierwszych zawodach

Debiut akrobatek z Kielnarowej

6 stycznia br. odbyły się VII Mistrzostwa Łańcuta w akrobatyce sportowej, w którym wzięły udział uczennice Szkoły Podstawowej w Kielnarowej oraz reprezentantki grupy akrobatycznej prowadzonej przez trenerkę **Aleksandrę Klimasz-Vasquez**.

Dziewczynki zaprezentowały na swoich pierwszych zawodach bardzo wysoki poziom. W swojej kategorii wiekowej

konkurowały z 60 innymi zawodniczkami i uplasowały się na wysokich miejscach: **Natalia Smok** - miejsce III i brązowy medal Mistrzostw Łańcuta, **Iza Mendoń** - miejsce VIII, **Agata Kaplita** - miejsce X, **Agata Janda** - miejsce XII.

Gratulujemy dziewczynkom tak wysokich wyników i życzymy kolejnych sukcesów.

Tekst: **Aleksandra Klimasz-Vasquez**

Tekst przygotowany na potrzeby kampanii edukacyjno-informacyjnej sektora bankowego *Zrozumieć inflację i stopy procentowe*

Co to właściwie jest ta inflacja?

Inflacja, stopy procentowe, koszt kredytu – w ostatnim czasie wzrosła liczba informacji o spadku wartości złotówki i jego konsekwencjach dla naszych portfeli. W grudniu Główny Urząd Statystyczny podał, że roczny wskaźnik inflacji wyniósł 8,6 proc. Znajomość kilku podstawowych zjawisk ekonomicznych pozwoli lepiej rozeznaczyć się w sytuacji, a w efekcie podejmować trafniejsze decyzje finansowe. W pierwszej kolejności trzeba zadać sobie pytanie: czym właściwie jest inflacja?

Inflacja to w najprostszym ujęciu proces wzrostu cen produktów i usług w danym okresie. Grudniowy odczyt inflacji oznacza więc, że ceny w ciągu roku wzrosły o 8,6 proc. A dokładnie, że o tyle podrożał stworzony przez GUS koszyk inflacyjny. Opracowuje się go na podstawie analizy cen około 1400 towarów z około 35 tys. punktów handlowych i usługowych. Jest to więc statystycznie uśredniona miara wzrostu cen.

Ogólnokrajowy koszyk inflacyjny jest potrzebny, ponieważ każdy z nas konsumuje inne dobra i usługi. Dlatego w różny sposób odczuwamy wzrost cen. Osoba niepaląca w ogóle nie zwraca uwagi na zmiany cen papierosów, a wegetarianin na wahania cen mięsa. Ale w sytuacji gdy inflacja jest tak wysoka jak obecnie, wzrosty cen dotyczą praktycznie wszystkich dóbr.

Kategorie, które najmocniej kształtują poziom inflacji, to przede wszystkim żywność i napoje bezalkoholowe oraz użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii. Stanowią one niemal połowę koszyka dóbr i usług GUS. Duży wpływ na poziom inflacji mają też ceny paliw. Wbrew pozorom nie dotyczą one jedynie kierowców, ale wpływają na koszt transportu wszystkich towarów. Przedsiębiorcy na koniec uwzględniają rosnące koszty w wyższej cenie produktu.

Wzrosty cen napędza również chęć zwiększenia zysków przez sprzedawców, którą z drugiej strony ogranicza rynkowa konkurencja. Ceny zmieniają się więc w różnym tempie i zdarza się, że kiedy jedne towary drożeją, inne tanieją. Generalnie jednak zwykle przeważają wzrosty cen, a deflacja, czyli sytuacja, gdy średnie ceny w gospodarce spadają, zdarza się znacznie rzadziej niż inflacja. W Polsce ostatnio mieliśmy z nią do czynienia pod koniec 2016 r., ale poziom deflacji nie przekroczył w tym stuleciu 2 proc.

Ekonomiści twierdzą, że umiarkowana inflacja jest korzystna dla gospodarki. Perspektywa rosnących cen zachęca konsumentów do kupowania tu i teraz. Z kolei wyższe ceny pozwalają w przyszłości osiągać firmom większe przychody, co zachęca je do inwestowania. To

samo dotyczy również zadłużenia państwa, bo dzięki inflacji jest nieco łatwiej wykupić wyemitowane kilka lat wcześniej obligacje. Dlatego też inflację nazywa się czasem *ukrytym podatkiem*.

Z drugiej strony eksperci są zgodni, że na wysoką inflację trzeba uważać. Prowadzi ona bowiem do tzw. spirali cenowo-płacowej. Z powodu wyższych cen pracownicy domagają się podwyżek pensji, a sprzedawcy widząc, że klienci mają więcej pieniędzy, dalej podnoszą ceny. W skrajnych przypadkach ten samonapędzający się mechanizm prowadzi do hiperinflacji i bardzo szybkiego spadku wartości pieniędzy. Z taką sytuacją mieliśmy do czynienia w pierwszej połowie lat 90. XX w., kiedy właściwie każdy Polak został milionerem. Ale nie znaczy to, że staliśmy się bogatsi. Wręcz przeciwnie. Inflacja *zjadła* bowiem oszczędności, zwłaszcza te trzymane w gotówce.

Obecnej inflacji, choć wciąż dalekiej do poziomów hiperinflacji, nie należy jednak lekceważyć. Żeby dobrze przygotować się na różne scenariusze wydarzeń, zadbać o swoje oszczędności i uniknąć pułapek związanych ze wzrostami cen, warto zadbać o poszerzenie swojej wiedzy finansowej i ekonomicznej. To na pewno się opłaci.

Kampania edukacyjno-informacyjna *Zrozumieć inflację i stopy procentowe* jest organizowana przez Fundację Warszawski Instytut Bankowości we współpracy ze Związkiem Banków Polskich i największymi polskimi bankami – uczestniczy w niej 15 banków i 2 zrzeszenia bankowości spółdzielczej. Jej celem jest przekazywanie klientom w przystępny sposób rzetelnej wiedzy na temat różnic w charakterystyce kredytów hipotecznych o stałej i zmiennej stopie procentowej oraz wpływie inflacji na sytuację finansową gospodarstw domowych.

Więcej informacji o kampanii na stronie www.bankiwpolsce.pl/inflacja, na stronach Związku Banków Polskich i Warszawskiego Instytutu Bankowości oraz w serwisach internetowych banków.

Moringa - najbardziej hojne drzewo świata

Już w trzecim tysiącleciu p.n.e. znane były właściwości lecznicze moringa. Roślinie tej przypisywano skuteczne działanie na ponad 300 różnych schorzeń. Występowała ona pierwotnie jedynie u podnóża Himalajów, dziś jest szeroko rozpowszechniona m.in. w Afryce, Azji, Ameryce Płd., Meksyku i na Filipinach. W Afryce moringa znana jest jako nigdy nieumierające drzewo, gdyż rośnie ona na mało żyznej ziemi, odrasta po wycięciu i produkuje owoce w okresie suszy. Na świecie występuje czternaście gatunków moringi. Najbardziej popularny - moringa olejodajna - pochodzi z północnych Indii.

Jadalne są nie tylko owoce tej rośliny, ale także nasiona, liście, płatki kwiatów, kora, drewno i korzenie. Naukowcy zgodnie twierdzą, że **jest to jedyna kompletnie wykorzystywana roślina na świecie**. Ciągłe prowadzone są nad nią badania, których wyniki na nowo zaskakują ludzi nauki. Z moringi przyrządza się leki, pokarm, paszę oraz uzdatnia się nią wodę do picia. Przy czym może być uprawiana w większości państw, w których panuje największy głód. Dlatego różne organizacje popularyzują moringę jako panaceum w walce z głodem. W optymalnym środowisku drzewo to przyrasta nawet 3-5 metrów rocznie i już w pierwszym roku może zakwitnąć i zaowocować. Kwiaty pojawiają się dwa razy do roku lub - zależnie od klimatu - w trakcie całego roku. Plon z 3-letniego drzewa to 400-600 strąków, zaś dorosłe drzewo może dostarczać ich do 1600. W XIX w. zaczęto zakładać pierwsze plantacje moringi, gdyż okazało się, że z jej nasion można uzyskać doskonały olej. Do Europy eksportowano go do produkcji perfum z uwagi na dużą zdolność utrzymywania zapachów. W kosmetyce olejek z moringi jest wartościowym dodatkiem do kremów, emulsji, balsamów. Ogromnym walorem są również jego właściwości wygładzające, nawilżające i pielęgnujące.

Kwiaty moringa, liście tej rośliny oraz korzenie, kora i żywica są stosowane w medycynie ludowej. W Indiach leczy się nią m.in.: czerwonkę, ból ucha, epilepsję, reumatyzm, zawroty głowy. Moringa jest także środkiem wymiotnym, bakteriobójczym i naturalnym antybiotykiem. To sprawdzone antidotum na jad skorpiona i pająka. Bywa używana również jako afrodyzjak.

Liśćmi moringi leczy się anemię, gorączkę, katar, infekcje dróg oddechowych. Mieszane z miodem i mlekiem kokosowym są skutecznym sposobem na ostre biegunki i zatrucia. W postaci okładów uśmierniają ból głowy. Liście i owoce stanowią bardzo wartościowy suplement codziennej diety i wzmacniają układ odpornościowy. Każdy posiłek z liśćmi tego drzewa to zastrzyk witamin i minerałów niespotykanych w tak znacznej ilości w żadnych owocach czy warzywach. Dla porównania zawierają one trzy razy więcej żelaza niż szpinak, aż siedem razy więcej witaminy C niż pomarańcze, cztery razy więcej wapnia i dwa razy więcej białka niż mleko i trzy razy więcej potasu niż banany. Liście drzewa są jadalne zarówno na surowo, jak i gotowane (np. sosy i zupy). Wysuszone i zmielone na mąkę stanowią podstawę pysznych i zdrowych wypieków.

Młode pędy mają smak rzodkiewki i uchodzą za przysmak. Młode nasiona przyrządza się podobnie jak groszek, a dojrzałe, po uprażeniu, spożywa tak jak orzeszki ziemne. W kuchni indyjskiej młode strąki są używane jako warzywo, w smaku podobne do szparagów. Gdy zbrązowieją, wyluskuje się nasiona i wytwarza z nich olej. Jadalny olej używa się w przemyśle kosmetycznym. Białe kwiaty moringi, przypominające

magnolię, bogate są w potas oraz magnez. Ugotowane podaje się jako sałatkę, a usmażone smakują jak leśne grzyby. W Sudanie wysuszone i sproszkowane nasiona moringi wykorzystuje się do oczyszczania mętnej wody. Dzięki nim zmniejsza się nie tylko zmętnienie, ale także zawartość bakterii w wodzie. Jedno drzewo może zapewnić czystą wodę dla kilku dorosłych osób. Antyseptyczne działanie jednego ziarna zabija 99 proc. bakterii w litrze wody.

Obfite nasiona moringi wykorzystywane są do produkcji oleju, którym zachwycają się dietetycy na całym świecie ze względu na dużą zawartość kwasów omega-3. Jadalne korzenie drzewa są bogate w sok, który służy jako składnik wielu lekarstw i kosmetyków, a miąższ po sproszkowaniu od niedawna służy jako wysokoenergetyczny suplement diety dla sportowców. W korzeniu odkryto również naturalne antybiotyki. Sok z korzenia moringi stabilizuje także ciśnienie krwi i działa przeciwreumatycznie.

Moringa pomaga w niestrawności, kolkach, stanach zapalnych, gorączce, nietrzymaniu moczu, kamieniach nerkowych, kaszlu, astmie, zapaleniu oskrzeli, infekcjach gardła, nerwobólach, schorzeniach serca i wrzodach. Badania naukowe sugerują także, że wpływa na zmniejszenie ryzyka zachorowania na raka, redukuje masę ciała, chroni wzrok i redukuje zmarszczki. Moringa zmniejsza ponadto objawy alergii, poprawia wzrost i utrzymanie gęstości kości, obniża ciśnienie krwi i poziom cholesterolu, chroni serce oraz układ krążenia, wspiera elastyczność naczyń krwionośnych. Dodatkowo wykazuje działanie przeciwgrzybicze i antywirusowe. Doskonale chroni wątrobę i pomaga oczyścić organizm z toksyn.

W sklepach ze zdrową żywnością i w sklepach zielarskich można kupić sproszkowaną moringę, którą dodaje się do sosów, sałatek, jogurtów lub pije w połączeniu z wodą czy też sokami. Uznawana jest jako doskonały dodatek do każdego rodzaju jedzenia. Suszone liście (proszek) mają tych składników znacznie więcej niż świeże.

Niestety, nie pomoże nam moringa ani żaden inny cudowny eliksir, jeśli będziemy źle się odżywiać, zapomnimy o aktywności ruchowej i pozwolimy na to, by stres był naszym codziennym towarzyszem. Najpierw musimy sami zadbać o siebie.

Źródła: www.ilovemoringa.com, www.treesforlife.org, www.moringanews.org/, www.moringa-europe.com, www.wiadomosci24.pl/artukul/cudowne_drzewo_82701-3--1-d.html

Rubrykę redaguje:

Anna Pondo
- nauczyciel w SP w Tycynie,
pasjonatka ekologii i zdrowej żywności

Zaopiekuj się mną - osobowości zależna

Główną cechą tego zaburzenia osobowości jest chęć stałej zależności od kogoś. Osoba potrzebuje innych ludzi do codziennego funkcjonowania, podejmowania decyzji, ciągłej opieki i pomocy. Chce być z kimś w stałym kontakcie, np. przez przebywanie z tą osobą, ciągłe telefony czy smsy. Bez tego odczuwa niepokój i bezradność. Ukrywa własne potrzeby, a poddaje się oczekiwaniom innych.

Osobowość zależna może występować u osób z niską samooceną, niesamodzielnych czy bojących się odpowiedzialności. Osoba dorosła z tym zaburzeniem może panicznie bać się opuszczenia przez osobę bliską, a nastolek w każdej sferze pozwalać decydować rodzicom, np. w co się ubrać, z kim się przyjaźnić.

Zachowania charakterystyczne dla osobowości zależnej

- **Problem w podejmowaniu decyzji** – osoba potrzebuje wielu porad i zbędnych zapewnień ze strony innych, by zdecydować w najdrobniejszych, zwykłych codziennych sprawach.
- **Niechęć do odpowiedzialności** – silna potrzeba i dążenie do oddania decyzyjności oraz odpowiedzialności w istotnych życiowych wyborach.
- **Trudności z wyrażaniem sprzeciwu** – rezygnacja z własnych potrzeb, nadmierne uleganie życzeniom innych oraz niechęć do stawiania racjonalnych wymagań osobom, od których jest się zależnym.
- **Poczucie bezradności w sytuacji osamotnienia** – osoba zależna, kiedy zostaje sama, odczuwa niepokój i bezsilność z powodu wyolbrzymionej obawy przed niezdolnością do zatroszczenia się o siebie.
- **Nadmierna obawa przed opuszczeniem** – osoba żyje w ciągłej obawie, bez logicznych dowodów na to, że zostanie porzucona; jest skłonna zrobić wszystko, nawet rzeczy dla siebie nieprzyjemne, aby tylko utrzymać opiekę i wsparcie.
- **Ciągłe poszukiwanie opieki** – w momencie, kiedy bliski związek ulega rozpadowi, osoba zależna pilnie poszukuje kolejnego źródła wsparcia.

Style osobowości zależnej

- **Niedojrzała** – jest to osoba bardzo dziecinna i łatwowierna. Dopóki otoczenie nie wymaga na niej *dorośli*, jest towarzyską i miłą, jednak w obliczu postawionych wymagań staje się trudna w kontakcie. Jest jakby na niższym etapie rozwoju, niedojrzała emocjonalnie oraz brakuje jej umiejętności potrzebnych do samodzielnego życia.
- **Zaniepokojona** – z cechami osobowości unikającej. Osoba ta unika wszelkich przejawów autonomii, panicznie bojąc się utraty wsparcia, korzysta z pomocy instytucji. Łatwo ją wyprowadzić z równowagi, ciągle się czymś martwi lub zadręcza. Jest zdolna wybuchnąć złością, kiedy czuje, że inni niedostatecznie skupiają się na jej potrzebie ciągłej opieki. Unika kontaktów społecznych, odczuwa samotność i pustkę. Często uskarża się na zmęczenie i dolegliwości fizyczne, może popaść w depresję.
- **Usłużna** – z cechami osobowości histrionicznej. Wśród typów osobowości zależnej jest najbardziej uległa i potrzebuje czułości. W kontaktach z innymi jest towarzyską, życzliwą, ale i uległą. Unika konfliktów, bardzo zależy jej na aprobacie otoczenia. Jednak usłużność ma na celu zachęcenie innych do przejęcia kontroli. Ciągłe wsparcie i wyręczanie ze strony ludzi skutkuje często jej niedojrzałością.
- **Nieefektywna** – z cechami osobowości schizoidalnej. Charakteryzuje się niskim poziomem energii i brakiem motywacji do podejmowania jakichkolwiek działań, bywa niekompetentna. Brakuje jej chęci do

działania we własnych sprawach. Pragnie spokojnego życia bez obowiązków *dorośli*, często ignoruje wymogi stawiane przez życie, lekceważy problemy. Idealne jest dla niej w nic się nie angażować. Ta osoba nie ma osiągnąć, nie chce radzić sobie z trudnościami, ale wcale nie martwi się swoimi brakami.

- **Pozbawiona własnego ja** – z cechami osobowości masochistycznej. Osoba zatracca własną tożsamość i identyfikuje się z inną osobą, przyjmując jej wartości i postawy. Określa swoje znaczenie poprzez inną osobę i poświęcanie siebie dla niej. Brak własnego ja powoduje, że jest nadzwyczaj wrażliwa na utratę. W obliczu straty bliskiej osoby może przeżywać stany lękowe, depresję, a nawet poczucie własnego unicestwienia.

Przemoc u osób z osobowością zależną

W relacjach z najbliższymi osoba z osobowością zależną odczuwa bardzo silny strach przed opuszczeniem. Zostawienie jest dla niej równe z katastrofą i zarazem nie wyobraża sobie życia bez partnera. Skutkiem obawy przed samotnością może być robienie za namową rzeczy niezgodnych z prawem lub znoszeniem różnych, nawet nieprzyjemnych i niechcianych zachowań, np. przemocy fizycznej i psychicznej.

Pomoc i terapia dla osób z osobowością zależną

Powodem zgłoszenia się po pomoc przez osobę z osobowością zależną są konsekwencje, które wynikają z jej sposobu funkcjonowania. Mogą to być problemy spowodowane zbyt podporządkowaniem się innym, nieradzenie sobie w dotychczasowy sposób lub utrata osoby wspierającej. W takich sytuacjach występują także objawy lęku czy depresji.

Główną formą pomocy jest psychoterapia nakierowana przeważnie na wzmocnienie niezależności, poczucia sprawstwa i własnej wartości. W przypadku wystąpienia dodatkowo zaburzeń lękowych i depresyjnych należy zgłosić się także do lekarza psychiatry, by w razie konieczności wdrożyć terapię lekami. Należy jednak ściśle współpracować z lekarzem, aby uniknąć fizycznej bądź psychicznej zależności od leków oraz możliwości ich nadużywania.

Tekst: **Joanna Kiszka** – psycholog OIK w Górnicy

Źródła:

- J. Groth, *Zależne zaburzenie osobowości*, w: *Zaburzenia osobowości. Problemy diagnozy klinicznej*, red. L. Cierpiątkowska, I. E. Soroko, Wydawnictwo Naukowe UAM w Poznaniu, Poznań 2017, s. 256–276.
- T. Millon, R. Davis i in., *Osobowość zależna*, w: *Zaburzenia osobowości we współczesnym świecie*, Instytut Psychologii Zdrowia, Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Warszawa 2005, s. 277–316.
- https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/zaburzenia_osobowosci/71292,osobowosc-zalezna

Stare fotografie cz. XIV

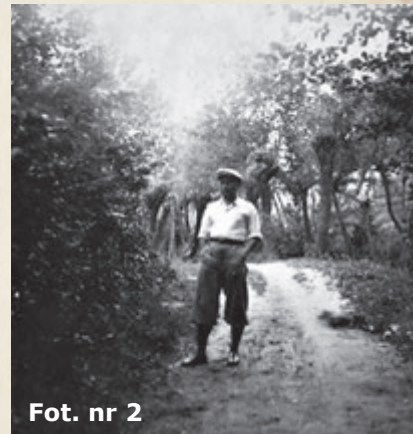
W kolejnej części opowieści, wspomnień, dochodzeń historycznych faktów za pomocą starych fotografii przygotowałem trzy ciekawe zdjęcia z różnych okresów czasowych XX wieku.

Fot. nr 1

Pierwsze z nich (fot. nr 1) było już prezentowane w 2008 r. w albumie *Ziemia Tyczyńska w starej fotografii*. Stwierdziłem jednak, że tamtejszy opis zdjęcia należy trochę uzupełnić o kilka nowych szczegółów. Oto one. Zdjęcie zostało wykonane w 1929 r. w Żołąni podczas kursu krawieckiego. Kurs (lub jego zakończenie) zaszczylił sam burmistrz Tyczyń **Szymon Cybulski**, który na fotografii siedzi w środku. Na zdjęciu są uwiecznione dwie kursantki z Tyczyń: **Stanisława Jopek** (wtedy była panną i nazywała się **Prokop**), która siedzi w środkowym rzędzie pierwsza od lewej. Tuż poniżej niej, też pierwsza od lewej, siedzi **Maria Podo-**

lak, która najprawdopodobniej również występowała pod panińskim nazwiskiem **Mazurek**. Zastanawiam się, czy pozostałe kursantki były też z Tyczyń? Może jeszcze ktoś z Czytelników GT rozpozna którąś z pozostałych kobiet? Fotografię i inne wiadomości o swojej babci udostępnił **Jerzy Jopek**.

Fot. nr 2

Następne zdjęcie (fot. nr 2) jest zrobione na dzisiejszej ulicy Słowackiego (boczna Grunwaldzkiej) na wysokości, mniej więcej, domu państwa **Kościółków**, zapewne podczas okupacji niemieckiej. Na fotografii uwieczniony został w 1943 r. wujek **Edward Paszkowski** w charakterystycznych przedwojennych *pumpach*. Na początku sam nie wiedziałem, gdzie to zdjęcie zostało skadrowane, dopiero tata mi wyjaśnił, że to ta droga, po której codziennie chodzę. Paszkowscy mieszkali przy tej uliczce.

Ostatnie zdjęcie (fot. nr 3) wykonał **Ludwik Pańko** ze swojego domu z drugiego piętra albo i strychu. To ciekawe i niepowtarzalne ujęcie z roku 1980 ukazuje Tyczyń w kierunku os. 600-lecia, a po staremu *Pułanek* (jak kiedyś się mówiło na ten teren). Na pierwszym planie widoczny jest ośrodek zdrowia i zwieńczenie starej kamienicy, a w głębi szkoła podstawowa i domy powstającego nowego osiedla. Jednak najistotniejszym szczegółem, według mnie, jest brakujący element zabudowy ulicy Ogrodowej. Zapewne każdy zauważy nieistniejący już budynek, w którym mieszkała rodzina **Kisielewiczów**. Dom w wyniku pożaru uległ zniszczeniu, a później został rozebrany. Dziś są po nim widoczne tylko fundamenty i posadzka.

Tekst: **Krzysztof Chmielowski**

Fot. nr 3

Sto lat piłki nożnej w Tyczyń

Krótko o historii cz. 1

Z okazji 100-lecia piłki nożnej w Tyczyń przedstawiamy najważniejsze informacje o historii powstania klubu piłkarskiego. W dzisiejszym nr. GT prezentujemy dzieje piłki nożnej nad Strugiem do lat 90. XX w.

W roku 1921 powstała elitarna organizacja **Związek Polskiej Kształcącej się Młodzieży**, której celem była działalność kulturalna oraz upowszechnianie wśród młodzieży sportu. Zainicjowała ona w Tyczyń powstanie takich sekcji sportowych, jak: piłka nożna, siatkówka, sporty wodne oraz szachy. W tym okresie boisko do piłki nożnej znajdowało się na łąkach nad Strugiem zwanych *bloniami*.

W roku 1945 przy gimnazjum tyczyńskim, utworzonym w pałacu Wodzickich, młodzież szkolna wraz działaczami (członkami Koła Teatralnego) wybudowała na terenie parku boisko sportowe. W roku 1949 powołano Ludowy Zespół Sportowy w Tyczyń - LZS Tyczyn. Prezesem został **Zbigniew Rożkiewicz**, wi-

Tyczyńska drużyna piłkarska w latach 60.

ceprezesem - **Ludwik Wenc**, a Zarząd stanowili: **Zygmunt Goleniowski, Jan Prokop, Eugeniusz Chuchla, Marian Bajda**. W tym czasie działały sekcje: piłki nożnej, strzelecka, narciarska, wycieczkowa i teatralna. W roku 1956 zarejestrowanych było 83 sportowców w różnych dyscyplinach sportowych.

Piłkarze z Tyczyna, lata 70.

Dziewczęca drużyna piłki ręcznej, lata 70.

W latach 1956-1973 LZS Tyczyn prowadził wszechstronną działalność wśród tyczyńskiej młodzieży. Uprawiano różne dyscypliny sportowe: piłkę nożną, siatkową i ręczną, lekkoatletykę, tenis stołowy, szachy, gimnastykę, turystykę lokalną. W tym okresie prezesami LZS byli: **Zygmunt Goleniewski, Jan Prokop, Stanisław Bober, Ryszard Piotrowski, Zbigniew Rożkiewicz, Stanisław Prokop, Jan Wiśniak**.

Do historii miasta Tyczyna przeszedł mecz rozegrany na boisku sportowym w parku z okazji 600-lecia Tyczyna, który odbył się 9.06.1968 r. między LZS-em a *oldboyami*, zakończony zwycięstwem seniorów.

Lata 70., młodzi zawodnicy przed pałacem Wodzickich

Lata 1973-1986

W roku 1973 władze miasta wybudowały na około hektarowej działce nowy stadion sportowy. Prezesem klubu zostaje **Roman Piotrowski**. Drużyna piłki nożnej prowadzona przez **Stanisława Napieracza** wywalczyła awans do klasy A, w której grała dwa sezony. W tym okresie następuje zmiana nazwy LZS na **Ludowy Klub Sportowy Strug Tyczyn**.

W klubie działają sekcje: piłki nożnej, tenisa stołowego i piłki ręcznej kobiet, która prowadzona przez nauczyciela LO **Bronisława Kubickiego** odnosiła w latach 1976-78 sukcesy; dziewczęta brały udział w rozgrywkach o wejście do III ligi. Działaczami w tym okresie byli m.in.: **Andrzej Grondecki i Józef Lisowicz**. W tenisie stołowym czołowymi postaciami byli: **Roman Metrejek, Stanisław i Jerzy Prokop, Janusz Sawicki, Kazimierz Tłuczek, Kazimierz Ożyło, Zofia Gałucha**. Prezesi w tych latach: **Roman Domino, Józef Lisowicz, Eugeniusz Malak, Stefan Stybak, Zbigniew Włosiński**.

Lata 80., piłkarze z Tyczyna wraz z działaczem Janem Wiśniakiem

W roku 1986 drużyna piłki nożnej awansowała do ligi międzyokręgowej. Prezesem klubu w tym czasie był **Piotr Bodio**. W sukces drużyny zaangażowani byli **Eugeniusz Baliga** - dyrektor POM Tyczyn - oraz **Jan Siwy**, którzy udzielili wielkiego wsparcia finansowego, m.in. zakupiono autokar, którym piłkarze jeździli na mecze.

W 1994 r. drużyna zagrożona była spadkiem z ligi międzyokręgowej. Dzięki zaangażowaniu ówczesnego trenera **Z. Napieracza** i prezesa Klubu **Dariusza Barana** zespół pozostał jednak w tej lidze.

cdn.

tekst: **Ryszard Domino**
- prezes Zarządu MKS Strug Tyczyn

Lider rośnie w siłę!

Przed rundą wiosenną sezonu 2021/2022 do kadry drużyny Strugu Tyczyn, który przewodzi stawce rzeszowskiej klasy okręgowej, dołączyło dwóch wartościowych graczy. To doświadczony obrońca oraz bramkostrzelny napastnik.

Podsumowując rozgrywki rundy jesiennej, trener **Jacek Sowa** zwrócił uwagę, że choć zespół w zmaganiach prezentował się bardzo dobrze, to jednak w niektórych meczach tyczyńskim piłkarzom brakowało doświadczenia oraz skuteczności. Mając to na uwadze, wódcze tyczyńskiego klubu poczynili starania, by w przerwie zimowej wzmocnić kadrę lidera. I z pewnością można powiedzieć, że choć ruchów w tyczyńskiej szatni nie było wiele, to były one konkretne. Do zespołu dołączyli dwaj gracze, którzy zdecydowanie mogą zwiększyć jakość gry Strugu na wiosnę.

Formację obronną wzmocnił niezwykle doświadczony **Sergij Syvyj**. 32-letni ukraiński obrońca trafił do Tyczyna z trzecioliżowej Korony Rzeszów, w której występował przez ostatnie trzy sezony. Wcześniej grał m.in. w Polonii Przemyśl, Sokole Sieniawa czy Spartakusie Szarowola. Co ważne – zawsze na trzecioliżowych boiskach.

Do kadry tyczyńskiej drużyny dołączył również czołowy strzelec ligi. Na półroczne wypożyczenie z KS Przybyszówka do Strugu trafił jej najlepszy strzelec **Mateusz**

Wojtanowski. 23-latek piłkarskie szlify zbierał w Szkółce Piłkarskiej Orły Rzeszów, grał też w zespołach młodzieżowych SMS-u Resovii i KS-u Przybyszówka, w barwach której od dwóch sezonów należy do najsukuteczniejszych w lidze okręgowej, wcześniej zdobywając również tytuł króla strzelców kl. A. O tym, że jest to niezwykle skuteczny napastnik, najlepiej świadczy liczba. W poprzednim sezonie zdobył on 26 bramek, a w całym ubiegłym roku – 23. W rundzie jesiennej obecnego sezonu z dorobkiem 14 trafień plasuje się w czołówce strzelców ligi.

Gościnnie wierzymy, że poczynione ruchy transferowe pomogą obronić pozycję lidera w rundzie wiosennej.

Tekst: (fes)

Do drużyny Strugu dołączyło dwóch wartościowych graczy

Pierwszy z lewej - Olaf Szymczak, z prawej - Jakub Czekański

Awans łucznika Jaru na Mistrzostwa Europy Juniorów

Bardzo dobry początek tegorocznego sezonu zanotowali nasi łucznicy. W zawodach kwalifikacyjnych do ME w Więclawicach k. Krakowa, które odbyły się 16.01 br., startowało dwóch naszych najlepszych juniorów: **Olaf Szymczak** i **Jakub Czekański**. Obaj uzyskali bardzo dobre wyniki. Wyżej w końcowej klasyfikacji był **Olaf, który uzyskał kwalifikację do startu w Mistrzostwach Europy w Słowenii (14-19.02)**.

Olaf pochodzi z rodziny łuczniczej. Jego ojciec **Paweł** to olimpijczyk z Atlanty, a mama **Kinga** - drużynowa Mistrzyni Europy Juniorów. Olaf idzie w ich ślady. Życzymy mu sukcesów. W marcu nasi zawodnicy będą startować w Mistrzostwach Polski Juniorów, Juniorów Młodszych i Młodzików. Liczymy na udane starty naszych zawodników.

Tekst: Jan Szeliga

Brak testamentu a śmierć spadkodawcy

Co w przypadku, kiedy zmarły (spadkodawca) przed swoją śmiercią nie sporządził testamentu? Co dzieje się z jego majątkiem? Kto dziedziczy jego majątek? Odpowiedź na te pytania znajdują Państwo w poniższym tekście.

Zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. W przypadku kiedy spadkodawca nie sporządził testamentu, osoby uprawnione dziedziczą z ustawy, na zasadach kodeksu cywilnego. Pamiętać należy, iż w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek - dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Jeżeli natomiast dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych. Zasadę tę stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych. W pozostałych przypadkach dziedziczenia mają zastosowanie odpowiednie przepisy wskazanej ustawy.

Inaczej mówiąc, w przypadku braku testamentu dziedziczenie również następuje, ale na zasadach określonych w przepisach. Różnica polega na tym, iż spadkodawca w testamencie może zapisać cały swój majątek lub jego dowolną część osobie również spoza

rodziny (np. całkowicie obcej), natomiast dziedziczenie ustawowe z założenia odnosi się do członków rodziny w proporcjach określonych ustawą.

W związku z powyższym należy przeprowadzić postępowanie spadkowe i stwierdzić swoje prawa do spadku. Pamiętać również trzeba, iż nie obowiązują żadne terminy, w których takie postępowanie należałoby przeprowadzić. Ważne, by nie mylić terminów do przeprowadzenia postępowania spadkowego z terminami do przyjęcia bądź odrzucenia spadku, gdzie termin wynosi 6 miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.

Materiał źródłowy: ustawa z dnia 23.04.1963 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2020 r. poz. 1740, 2320, z 2021 r. poz. 1509, 2459).

Rubrykę redaguje:
Artur Maziarz - radca prawny

Informacja o naborze na szkolenie

Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale ogłasza **nabór na szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin sprzętem naziemnym**, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie.

- Szkolenie podstawowe: 14 godzin (2 dni) - dla osób nieposiadających zaświadczenia, koszt: 100 zł/osoba.
- Szkolenie uzupełniające: 7 godzin (1 dzień) - dla osób, które ukończyły szkolenie podstawowe, koszt: 75 zł/osoba.

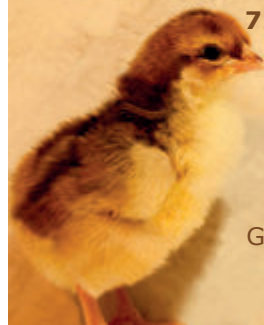
Zaświadczenie zachowuje ważność 5 lat.

Kontakt: Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego ul. Św. Krzyża 14, Tyczyn, tel.(17) 22-99-276, 723-977-463 (Iwona Jurek), email: iwona.jurek@podrb.pl

OGŁOSZENIA

Podkarpacki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Boguchwale zaprasza do zakupu piskląt jednodniowych. Pierwsza dostawa planowana jest na 31.03 br. Odbiór zamówień: **Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Tyczynie, ul. Św. Krzyża 14.**

Zamówienia można składać pod nr. tel.: **723-977-686.**

Ceny piskląt:

- Kaczka Pekin – 7,50 zł
- Kaczka Dworka – 8 zł
- Kaczka KHO – 6,50 zł
- Kaczka Biegus – 9,50 zł
- Gęś ras zachowawczych – 18 zł
- Gęś Kubańska – 19,50 zł
- Gęś Landes – 22,50 zł

BANK SPÓLDZIELCZY W TYCZYNI

Marzysz o własnym mieszkaniu?

Nie zwlekaj skorzystaj z naszej promocji!

- Szeroki zakres kredytowania, m.in. zakup mieszkania, domu, działki budowlanej, budowa domu czy wykup mieszkania.
- Wkład własny – wymagane min. 20%
- Im wyższy wkład własny, tym niższa marża banku – już od 2,00 p.p.*
- Prowizja 1%-2%*
- Długi okres kredytowania – nawet do 25 lat.
- Karencja w spłacie kredytu do 24 miesięcy.

*Promocja trwa do 30.06.2022 r.

Zapraszamy do naszych placówek

**Centrala
BS Tyczyn
w Tyczynie**
36-020Tyczyn
ul. Mickiewicza 6
tel. (17) 221-92-10

Oddział w Rzeszowie
ul. Pelczara 6, 35-312 Rzeszów
tel. (17) 853-43-53, (17) 852-15-39

Oddział w Chmielniku
36-016 Chmielnik 50
tel. (17) 229-66-34

Rzeczywista Roczna Stopa Oprocentowania (RRSO) wynosi: 4,26% dla następujących założeń: całkowita kwota kredytu: 235 000 PLN, okres kredytowania: 240 miesięcy; wkład własny: 40% wartości nieruchomości; oprocentowanie zmienne kredytu: 4,04% w skali roku – wyliczone jako suma aktualnej stopy bazowej kredytu (stopa zmiana WIBOR 3M: 1,54%) i marży Banku w wysokości 2,50% obowiązującej po ustanowieniu zabezpieczenia w postaci hipoteki na kredytowanej nieruchomości (do czasu ustanowienia hipoteki Bank podwyższa marżę kredytu o 1 p.p.), równa rata miesięczna: 1 429,00 PLN, łączna liczba rat: 240. Całkowity koszt kredytu 110 887,26 PLN, w tym: suma odsetek w całym okresie kredytowania: 108 067,76 PLN, prowizja za udzielenie kredytu 2 350,00 PLN, opłata przygotowawcza 470,00 PLN. Koszt ustanowienia hipoteki: 200,00 PLN, podatek od czynności cywilno-prawnych (PCC): 19,00 PLN. W całkowitym koszcie kredytu Bank nie uwzględnia następujących kosztów: kosztu wyceny nieruchomości, gdyż nie jest dostawcą tej usługi dodatkowej dla konsumenta, kosztu ubezpieczenia nieruchomości. Całkowita kwota do zapłaty wynosi: 111 106,76 PLN. Oprocentowanie kredytu jest zmienne i w okresie obowiązywania umowy kredytu może się zmieniać w związku ze zmianą stopy referencyjnej WIBOR 3M, która może spowodować, że koszty obsługi kredytu mogą wzrosnąć lub zmaleć. Zmienne oprocentowanie niesie za sobą ryzyko wzrostu wysokości raty, a tym samym całkowitej kwoty do zapłaty. Kalkulacja została dokonana na dzień 17.01.2022 r. na reprezentatywnym przykładzie.

GŁOS TYCZYNA

- miesięcznik redaguje Kolegium w składzie: **Alicja Kustra** - redaktor naczelna, **Zofia Matys, Ewa Kocur, Elżbieta Domino, Agnieszka Rożek-Janda**. Stali współpracownicy: **Dorota Michalak, Monika Dziadura, Anna Pondo, Anita Drajek, Beata Byczyńska-Gruca.**

Wydawca: Urząd Miejski w Tyczynie przy współudziale Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury, Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej.
Adres Wydawcy: Urząd Miejski, 36-020 Tyczyn, ul. Rynek 18, tel. (17) 22-19-310, e-mail: glostyczyna@tyczyn.pl; www.tyczyn.pl;
Adres redakcji, korekta tekstów: MiGBP w Tyczynie, ul. Mickiewicza 1, 36-20 Tyczyn, tel. (17) 22-19-410. **Skład i łamanie, druk:** Kan Media Agencja Reklamy Kucharski Adriano, ul. Jaśminowa 1/4, 35-604 Rzeszów, tel. 506-744-345. **Redakcja** zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji publikowanych tekstów oraz korespondencji, a także opatrywania ich własnymi tytułami. Wydawca nie zwraca niezamówionych materiałów i nie odpowiada za treść ogłoszeń. Poglądy wyrażane w artykułach są poglądami ich Autorów, a nie Wydawcy.

ISSN 1231-4609

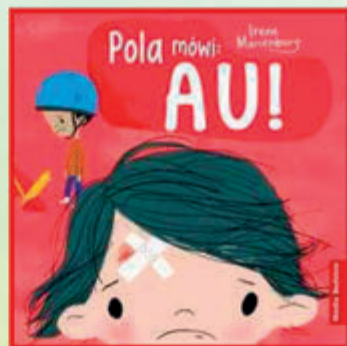
GŁOS MA DZIECI

Oprac. MiGBP w Tyczynie (www.tyczyn-biblioteka.pl), Dodatek do 2. numeru GT (2/2022)

Rozwiąż krzyżówkę. Litery z kolorowych pól utworzą rozwiązanie.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17.

Kącik Czytelnika

Fotorelacja z 30. Finału WOŚP

Uczestnicy biegu *Policz się z Cukrzycą*

Zwycięska drużyna 8. Orkiestrowego Turnieju w Siatkówkę

Pokaz ratunkowy w wykonaniu OSP Siedliska

Samochody objazdowego finału WOŚP w drodze na przystanek

Srebra dziecka od Holiday - Organizacją Imprez

Zespoły dziecięce MGOK Tyczyn

Stanowisko trenerów

Członkowie Sztabu WOŚP i organizatorzy Finału

Spotkania w kobiecym gronie

M-GOK Tyczyn / ul. Mickiewicza 1

6 marca niedziela

- **16:00 – 19:00 / Maraton Latino i Zumba Dance**
prowadzący: Monika Fornal, Joanna Dopart

8 marca wtorek

- **15:30 – 17:00 / Małe kobiety**
warsztaty plastyczne dla dzieci,
prowadzący: Małgorzata Korcz
- **17:30 – 19:30 / String art**
warsztaty kreatywne dla dorosłych
z Monda String Art

CDKiIT / ul. Grunwaldzka 29

10 marca czwartek

- **17:00 – 19:00 / Flower box**
warsztaty florystyczne dla dorosłych
z Kwiaciarnią Lobelia

**Wstęp bezpłatny.
Ilość miejsc ograniczona.
Prosimy o wcześniejszą telefoniczną
rezerwację miejsc.**

M-GOK Tyczyn: 17 221 93 63
DL Kielnarowa: 17 230 43 61
DL Hermanowa: 17 230 48 68
DL Borek Stary: 17 229 80 72

DL Kielnarowa

5 marca sobota

- **16:00 / Piękno Kobiet**
Warsztaty tworzenia biżuterii,
prowadząca: Małgorzata Tereszkiwicz
- **17:30 / Biesiada muzyczna**
zespół Kielnarowanie,
akordeon: Rafał Kocór

DL Borek Stary

6 marca niedziela

- **16:00 / Piękno Kobiet**
Warsztaty tworzenia biżuterii,
prowadząca: Małgorzata Tereszkiwicz
- **Spotkanie przy kawie** z autorką książki
Madame Blanche – Małgorzatą Matwij
(Korbecką)
- **Występ wokalny** wychowanek AV
Music Edukacji Muzycznej w Tyczynie
- **Sesja zdjęciowa** z Gabrielą Joniec

DL Hermanowa

9 marca środa

- **13:00 / Flower concept**
Warsztaty dla dzieci – tworzenie
kompozycji kwiatowych z tkaniny

10 marca czwartek

- **17:30 / Piękno Kobiet**
Warsztaty tworzenia biżuterii,
prowadząca: Małgorzata Tereszkiwicz

11 marca piątek

- **17:00 – 19:00 / Paint Me Up!**
sesja mappingowa dla młodzieży

Na cykl spotkań i warsztatów z okazji Dnia Kobiet zaprasza:

